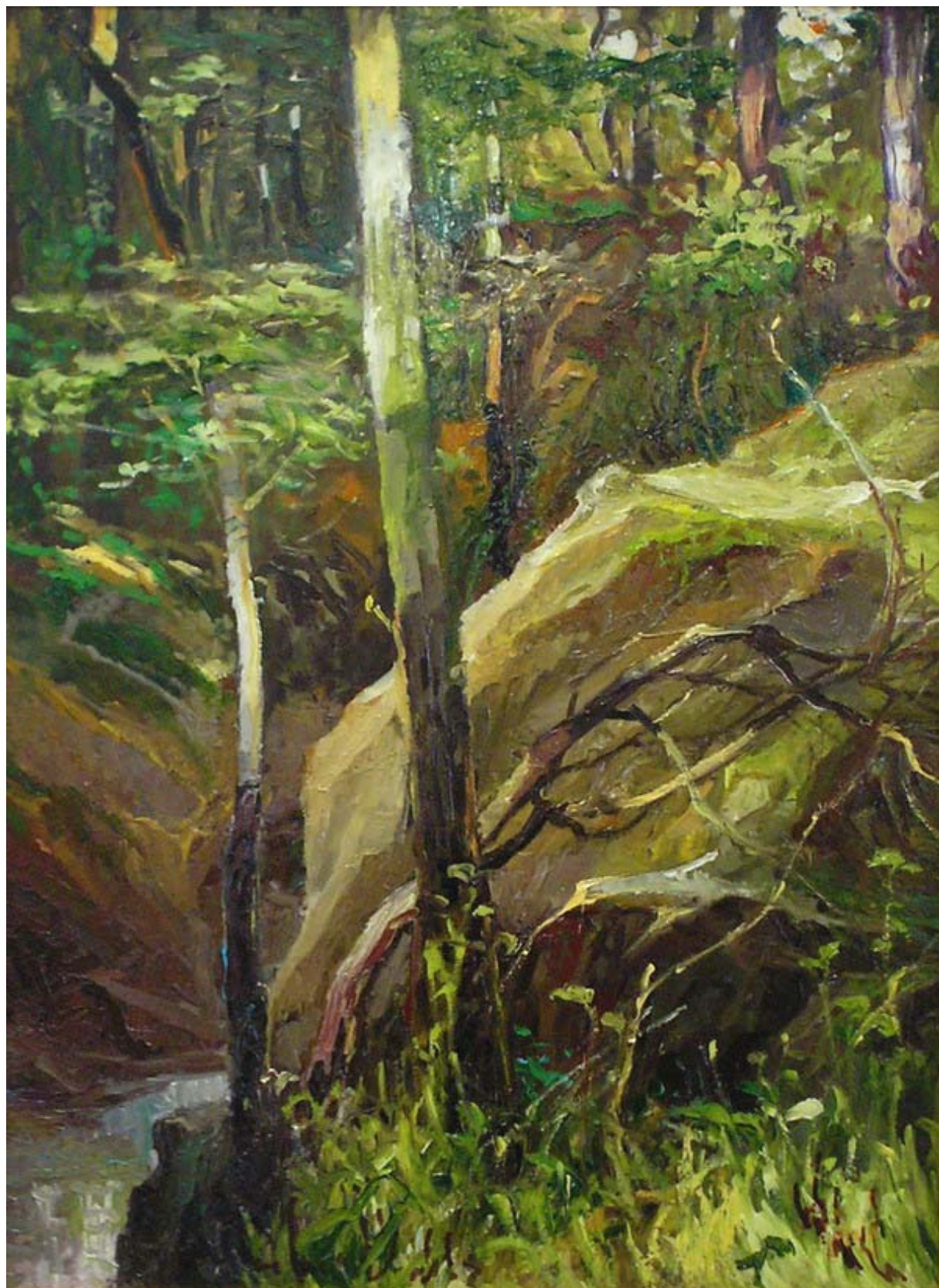

Börzsönyi Helikon

A Spangár András Irodalmi Kör művészeti folyóirata

II. évfolyam 10. szám, 2007 október

Proksza Gyöngyi festménye

Tartalom:

- 3.-6. o.: Álmaimban a Krisztina foglaltat jelez...;** (Ketykó István verse)
8.-10. o.: A költészet, mely mindent méltóvá tehet; (Móritz Mátyás beszámolója)
12. o.: Nyissátok ki a rézkapukat!; (Szájbely Zsolt verse)
14. o.: Nyugalmat nem leltem; (Móritz Mátyás verse)
16. o.: Halottak napján; (Székács László verse)
18.-21. o.: Határon átnyúló irodalmi-honismereti kezdeményezés, nyugat-nógrádi példák alapján; (Végh József beszámolója)
22.-23. o.: Proksza Gyöngyi kiállítás Patakon
24.-26. o.: Kalliopé kosarából; (Cegléd József Kázmér rovata)
27. o.: Emlékezzünk! Hörömpő Gergely 1945-2007
28. o.: Gyászjelentés
29. o.: A tollforgató lelkipásztor: Hörömpő Gergely; (Végh József írása)
30.-31. o.: Igehírdető oldalfényben; (Cegléd József Kázmér írása)
32. o.: Aki el...; (Móritz Mátyás verse)
33.-43. o.: Hörömpő Gergely műveiből
44.-45. o.: Könyvajánló
50. o.: Bársonyszék, sezlony, szappan; (Majnik László verse)
52.-53. o.: Auditor: Fészercsend; Átnevelő kecsketelep; (Szávai Attila írásai)
54.-56. o.: Pályázatok
57. o.: Impresszum

E havi lapszámunkat **Proksza Gyöngyi** alkotásaival díszítettük. Apropióját az adja, hogy épp most tekinthető meg kiállítása *Patak község* művelődési házában.

Címlap, 7. o; 11. o; 13. o; 15.o; 17. o; 49. o; 51. o; hátsó borító.

KETTKÓ ISTVÁN

Álmaimban a Krisztina foglaltat jelez ...

*“Segíts, hogy szóljak rólad,
hogy el ne múltál végleg.”
/ Garai Gábor /*

1.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad,
bár álmaimban a Krisztina foglaltat jelez ...
A Vérmezőn már nyoma sincs a hónap
Tandori verebe por helyett sárban hempereg - - -
Intéző ! Még folytatnám a játékot ,
mint gyermek, ki apját kacagva meglovagolja
szóra-szót rakni ; szótagra-szótagot,
de csöndes a Mikó utca - a vörösbort feltja
nem a terítőn - szívemen hagy nyomot.
Tisztviselő ! Már van egy kis zug , hol meghúzhatod
magad ... Nincs asszony, ki borért morogna
szégyelltem - már bevallom — bárcsak most is dohogna!*

2.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad
szólok, mert eddig engem is “némasággal vert meg*

*szenvedésed “ ; ezüst-fejed lekókad
mint aranyeső, hull a júdáspénz - már keresnek
illó olajjal kezükben asszonyok
az áruló nyakán kötél - lepled összehajtva
két öröd fénytől vakulva tántorog
híveid állnak zárt ajtók mögött vacogva ...
Én nem vagyok Tamás ! Lelkem háborog,
ha költők szennyessel rakott szerelvénye robog
a könyvek lapjain - ósdi, mogorva
féksarunak tartanak, de vállalom dalolva!*

3.

*Hogy el ne múljál végleg , szólok rólad
egykori Tűz-táncos ; vasutas költő-óriás
olcsó játéknak, vagy üveggolyónak
itt vannak más költők - - - napjaid olykor glóriás
gondjaid mellett is gazdagon teltek
végül is csak otthont, házat cseréltél - nem hazát!
A várhegy alatt rigók feleselnek
fák tövére vizelnek most is rendre a kutyák;
az alagútban lányokért reszketnek
a suhancok; most is sokat isznak, szemetelnek -
a Déliben pedig a peronra tolják*

a szerelvényt - tudod, még nem változtak a formák...!

4.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad,
mert mindig örök késésben vagyok... A Dunáról
sirály-sikolyt hoz a szél - rendőrlónak
lába csattog a rakparton; sétálok utcáról-
utcára - verssorok húznak az égen
szívemben pályaudvari csönd, tolatás szünet...
Te tisztviselő voltál - mondtad - régen
a pénzügyi szakon; ismerted verejtéküket
az ólomlábú hajnalokon...? Nézem
vasutas-társaim; húsz év árnyékkal és fénnel
rakott kocsija robog bennem - tüzet
fog tollam... Intéző ! Ismerted emberségüket...?*

5.

*Hogy el ne múltál végleg, szólok rólad
most márciusi kokárdákat libbent a friss szél
- száznegyven éve fújja már zászlónkat -
sarusok, kocsirendezők szemében nyugszik , kél
a nap - negyvennyolc csillaga kék sapkán
ragyog; az alagútnál dízel szuszog terhével
sípol a tüdő - a Gellérthegy ormán
újra hó fehérít; csak lassan, gólyaként lépdél*

*felém a tavasz... fázósan , mogorván
begombolom magányom - két ép vesém porzik már
boromban arcod tükröződik... késel - - -
miért hagysz magamra e halálos szenvedéllyel...?*

6.

*Hogy el ne múltál végleg, szóltam rólad
tizenny és tizennégy szótagos hû sorokban ;
bizony borozások közben adódnak
percek, mikor kialszik a fény a semaforban - - -
Intéző! Most csillagok hullnak bennem ,
akár őszi éjszakákon a bakterház fölött
fecskeszárny-suhanásnyi életemben
eddig a nagymellû lányok mosolya üldözött,
de fiam és pici lányom szememben
redõnyt húz - - - nyugszik a fény e téli körmenetben
a Vérmezõ fölé dús köd költözött.
Lábamnál két - hétszótagos - verssorod sündörög...*

Budapest,1988. február 5-március 14.

MÓRITZ MÁTYÁS

A költészet, mely mindent méltóvá tehet

-A versről, mely úgy nő, mint a sztalagmit-

Ha megtanulható, és elsajátítható (mondjuk) egy paprikás csirke elkészítése és annak fortélyai, miért ne ültethetnénk át ezt a versírást magára, mint olyanra. Talán ezért is vettem a bátorságot, és legyűrve a szombat reggeli fáradtságomat, útra kerekedtem, hogy meg sem álljak Piliscsabáig, a Pázmány Péter Egyetem campusáig, ahol is a Kreatív Írás rendezvény keretében kaphattam betekintést a verscsinálás műhelytitkairól. És ha már csinálás: arra (is) megpróbáltam választ adni a József Attila-, vagy éppen Kossuth-díjas poétáink, hogy a vers születik, vagy inkább csinálják. Az előadók mind-mind más szemszögből és habitussal próbálták körüljárni a négyszögletes-kerekedőt, volt aki komolyan, volt aki akadémiusan, volt aki lazán, volt aki közvetlenül, volt aki viccesen.

A rendezvény tető alá hozása és ötlete Lackfi János költőtől származott, aki három éve tart a „kreatív írásról” előadásokat az Egyetemen. Aki azon a (nem kis optimizmussal átítatott) véleményen van, hogy az írás hamarosan olyan szabadidős foglalatossággá válhat és nőheti ki magát, amit a tévébámulás, vagy a neten-függés helyett művelnek majd az emberek. (Bár csak a próféta szólna belőle!)

Mindenesetre szükségből lett kovácsolva hát az erény, hiszen a szépírásnak nem létezik szakirodalma. Bár, e tárgyban napvilágot láttak elmélekedések (a szépírás mikéntjéről és hogyanjáról) nagy számban. Többek között Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, vagy Szabó Lőrinc tollából is. Tanítani az 1940-es évektől kezdték, méghozzá az Amerikai Egyesült Államokban, ahonnan átjutott az óceánon, hogy gyökeret verjen még Finnországban is.

De hogy miből lesz a vers? Kinek papból, kinek papnéból, de olyan is akadt (Tóth Krisztinánál) akinek papsajtából (miután egy mesét próbált meg írni fiának a jó és a rossz egerek harcáról, akik különböző sajtos lobogója alatt vonulnak egymás ellen).

Arra nem vállalkoznék, hogy a felszólalók minden gondolatát papírra vessem, hiszen a rendezvénysorozat egész napos elfoglaltságot biztosított, és ha minden igaz, a szervezők egy év múlva szeretnék, ha az anyag mind nyomtatott, mind hangzó anyagban elérhető lenne a nagyérdemű számára. Mindenesetre egy ízelítővel (ha már a dolgozatom elején a paprikás csirke került szóba) azért szolgálhatok.

A beköszöntőből többek között megtudhattuk hogy a költő bizony egy tudathasadt ember, és itt fő hangsúly az „ember”-en is lehet, hisz az előadók többek között megegyezhettek abban, hogy nem feltétlenül szükségszerű elválasztani az embert magától a költői éntől, bár (ezt már én teszem hozzá) Gyurkovics Tibor alternatív Kossuth-díjas költőnk többször és több helyen is hangsúlyozta, hogy ő (többek között) azért is csapott fel poétának, merthogy embernek nem vált be.

És ahogy a költő hasadt tudattal neki ül (áll) verset írni, az bizony egy önkényes vallomásnak is felfogható, ahogy egy túlvilági kalandnak is megélhető. Hiszen amíg teremt a költő, nincs eszméje, legfeljebb csak rögeszméje van, szent rögeszméje. Csak köntörfalazik, mikor a legszemélyesebb hangon vall. A tudathasadt ember nem adhatja fel azon célkitűzését hogy kutassa-keresse az Istenbizonyítékot, hogy próbálja kinyerni az élő nyelvből mindazt, ami nem közhely. Hogy életre hívja a „jó verset”, ami általában egy alakban létezik, kivétel ez alól is József Attila. Meg kell tudni találni azt a magot, amely köré felépíthető egy vers. Várady Szabolcs például úgy gondolta, hogy „... amit táplálsz, az az éhség...” sora van annyira jó, hogy nem kellene kijavítani, vagy változtatni rajta. Tóth Krisztinánál pedig megesett, hogy egy jó cím volt meg, de semmi más. Illetve egy kép, ahol egy vonat robog át egy havas tájon.

Kell az ihlet, ami Szabó T. Anna szerint egy izgalmi állapot, aminek (akár csak a szaporának) nem lehet megálljt parancsolni. Izgalmi állapot, hogy gondolataink egy személytelen szöveggé álljanak össze. Imreh András szerint fel kell gondolni a címet, araszolni kell a vers és a címe között, hiszen mindkettőnek meg van az ihlet-hajlama. Imreh Andrásnál az ihlet maga a vers-ötlet. Hogy valami fontos legyen, hogy próbáljunk meg rést ütni a mindennapok dolomit falán. Az első lépés szerinte a megfontolás, ahogy a kulcs az utolsó sor megtalálása, hogy egész, és jó legyen a vers, egyszóval: öncélú. Kedvenc versformája a háromsorosak lettek, hiszen ezek nem viselik el a fecsegést. Kemény István, úgy látszott, (ami később be is igazolódott) feszélyezve érzi magát attól, hogy a tőle olyan idegen, oktató-jellegű előadást tartson, ahogy az irodalom nyelve is zavarja, amiben erős törekvés van arra, hogy elszakadjon a beszélt nyelvtől, hogy fölémjenjen annak. Talán ezért is született-születhetett meg az Élőbeszéd c. kötete, amelynek címadó versét mindenkinek csak ajánlani tudok. Többszöri elolvasása, kötelező. Kemény szerint ha tökéletes valami, az steril is. Régi építőmestereket hozott fel példának, akik félkészén hagytak egy-egy ablakot a katedrálison, mondván, hogy csak Isten lehet tökéletes. Lackfi János gyermekeit áldozta fel (majdnem) a mű pogány oltárán, és részletezte sebészi pontossággal, hogy egy belső-hang, egy álom-angyal, hogyan próbálta meg rávenni arra, hogy a puszta-kezeivel vessen véget gyermekeinek. Amely verset nem is ő írta, hanem maga a költészet íratta meg vele, bár azon a véleményen volt, hogy a vers tárgya eltakarja sokszor magát a verset.

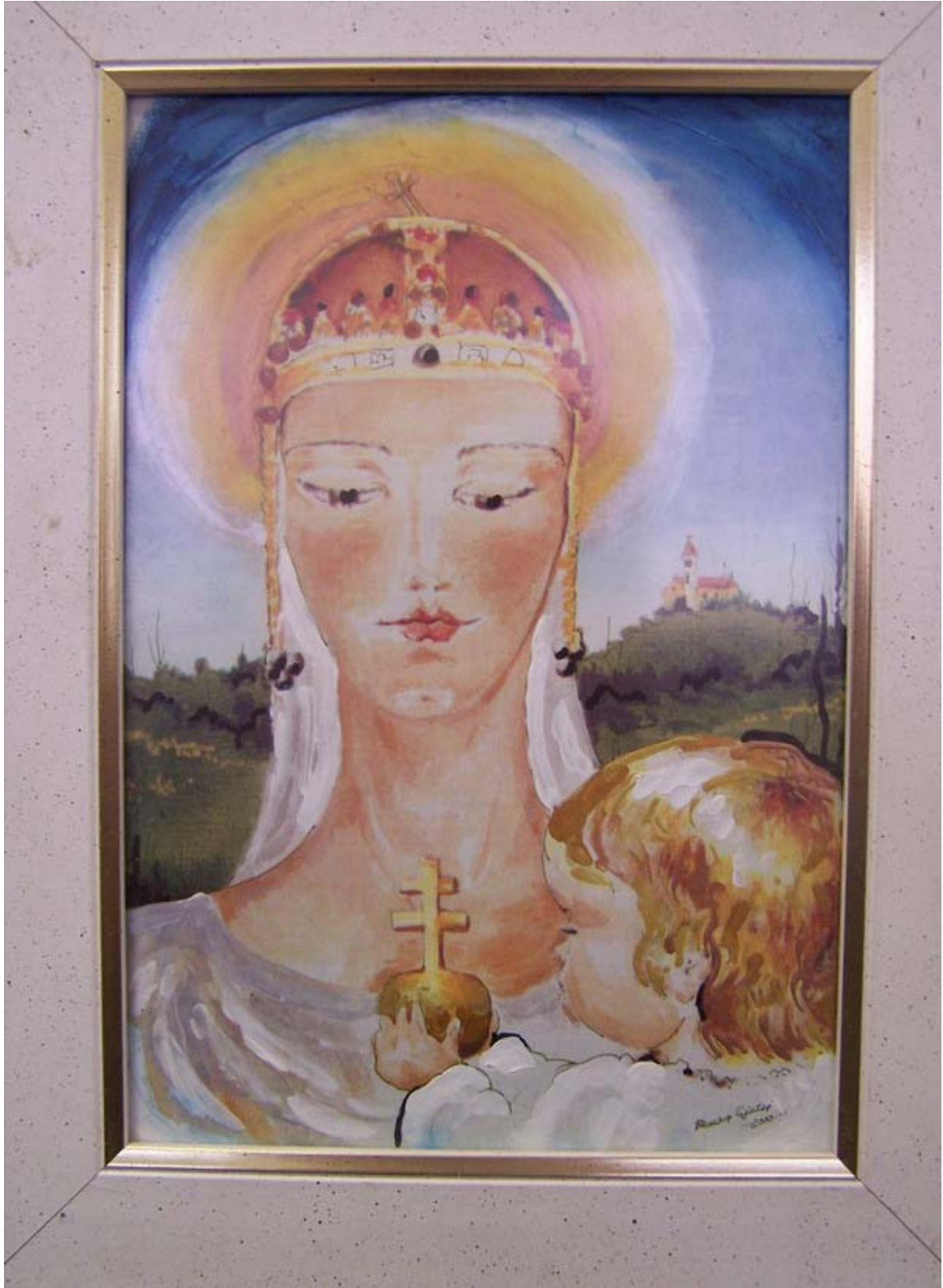
Tolnai Ottó A pesti partvis című nagy-verse magát az időt takarta el, hiszen több mint húsz percesre sikerült a mű előadása. Tolnai szerint az embert is csinálják, még mielőtt megszületik, és ezzel egy harmadik véleményt fogalmazott meg. Tandori Dezső is szóba került, aki szerint a vers az érzelm helyett van, csak az a kérdés, hogy az érzelm mi helyett van. Tolnai Ottó szerint fő a nyitottság, hogy egy-egy vers képes legyen minden olvasóval más-más vegyületet alkotni, újabb és újabb értelmezést előhozni. A Kossuth-díjas költő szerint a költők a vak késdobálók társulatához hasonlíthatnak. Mindenesetre, én szerettem mind a versét, mind magát a költőt, aki tartotta a zászlót, aki párhuzamot vont üvegfüjők és jazz-zenészek között: *Az üvegfüjők a nagy fekete jazz-zenészek megfelelői. Az üvegfüjők tüdejé tele láthatatlan üvegszilánkokkal, majd' mindegyikükkel ezek a láthatatlan üvegszilánkok végeznek, tüdejét, szívét, lelkét Tolnai is ilyen üvegsünnek, üvegtúpárnának tudja.* Szöcs Géza az alkotó-alkotás-befogadó szentháromságára tette le a nagyesküt, aki nemrég napvilágot látott könyvéből olvasott fel vicces és ironikus szemelvényeket. Szerinte fontos a nyelvérzék feletti irányítás, hogy egy-egy szó ne feltétlenül csak önmagát jelentse. Nem gondolja továbbá bajnak, ha egy-egy szóra rég volt szavak árnyéka vetül. *Először mítikus dalnokokkal, orpheuszi énekesekkel kapcsolatban született meg az a meggyőződés, hogy ők az üzeneteknek nem létrehozói, hanem legfeljebb a megfogalmazói: tehát közvetítői, mediátorai. Vagyis médiumai, ugyebár. Médium az, aki közvetít valmit, valahonnan, valakiknek.* Szöcs szerint ez pontosan körülírja az író szabadságát, aki akkor végzi jól írói-költői munkáját, ha hűen, meggyőzően és pontosan fordít: valmit, valamiről, valami másra.” Gergely Ágnes arra próbált meg választ adni, hogy idős(ebb) korban a költészet tényleg letisztul egy-egy költőnél, hogy megvalósuljon a végső-ragyogás. Amikor a költő nem feltétlenül keveri össze a köteteszetet a hisztériával, hiszen élni ugyan lehet hisztérikusan, de írni nem ajánlott, se nem javallott. Megidézte az Újhold egyik méltatlanul elfeledett költőjét, Solymos Idát, aki egy kortársról alkotta meg a következő kritikáját: *gyönyörűek a versei, mint egy lila akáccal befuttatott veranda, kár, hogy nem zúzza be valaki egy kövel az ablaktáblát.* Ez a kö, ez az indulat marad el sokszor manapság. Persze aztán jön a második lépcsőfok: az indulatot meg kell fegyelmelni.

Vasadi Péter szerint aki szeret, az tudni is szeret, ahogy a tudott dolgokat át kell élni, fel kell ismerni. Hiszen írhat sz ugyan bármiről, de nem mindegy, hogy hogyan. Mert bár a költészetre nem minden méltó, de a költészet mindent méltóvá tehet. Ehhez elengedhetetlen a költői eszköztárból az ösztön és az értelem. És valódi történés csak a belső történés lehet.

Lator László előadása tetszett talán a legjobban, ő volt képes a legplasztikusabban, legérthetőbben visszaadni azt, hogy egy vers hogyan írja-íratja át magát újra és újra, miközben lehet, hogy évtizedek telnek el. Egy, a még negyvenes években írt versének „eredetijét” olvasta fel, melyben halottakról, romokról, pusztulásról és fájdalomról írt, ahogy azt akkor, és ott átélte, a saját bőrén tapasztalta. Aztán egy év múlva mindaz a szörnyűség és borzalom, ami írásra és vallomásra készítette, már csak egy érzésnek tűnt. A halottak eltűntek, de a romok is már csak kellékeknek tűntek, színházi kellékeknek, ahogy a golyó ütötte sebek egy-egy ház oldalán, vagy a szétdobált, és hátra hagyott fegyverek, és gránátok. Mintha csak játékszerek lennének. Ahogy tanult, és új dolgokkal ismerkedett meg, tapasztalatait úgy illesztette bele a versébe, és írta, vagy inkább egészítette azt ki. A mű szinte minden egyes sorának egy külön története volt, amely önálló versként is megállta volna a helyét. Lator Tanár Úr tíz, és húsz közé tette az igazán jelentős magyar költők számát, akiknek nagy részével lehet, hogy pont ezen az előadáson találkoztam-találkozhattam. Sokan vannak persze még rajtuk kívül a pályán, és még többen szeretnének ott lenni.

Tóth Krisztina feloldotta a néhol száraz előadásokat, és arról a dilemmájáról tudósított, hogy milyen sajt-zászló alatt is vonuljanak a jó és rossz egerek, akik egy készülő meséskönyv lapjain elevenednek majd meg. A költő(nő) szerint fontos megtervezni, mi kerüljön egy versbe, de ha csak az kerül bele, amit elterveztünk, az kevés. A szöveg, írás közben egyszer csak beindul, magával ragad, és előre nem sejtett elemek kerülnek bele. Kényes egyensúly ez, mert hiszen ha csak te irányítasz, akkor üres lesz a vers, ha viszont csak ő irányít, akkor kiszalad a kezedből.

Tanulságul annyit levonhatunk, hogy szép dolog ugyan az írástechnika, de azért nem mindegy, ki használja azt. Hiszen a költőnél születik a vers; a poéta, az csinálja. A versről mindenesetre megtudhattuk, hogy a nyelv mögött van, és felfogható a teremtés újraírásaként is, amely két világi test között jön létre. Ami összeköti ezt a két pontot, az lehet akár Isten is. A költőnek rendelkeznie kell azzal a képességgel, hogy képes legyen szétválasztani azt, ami együvé tartozik. Hogy képes legyen olyan művet alkotni, amely ha nem is beszél valamiről, nem feltétlenül hallgatja el azt. Mindehhez szükséges a szókincs, amelyhez elengedhetetlen az olvasás, ami ne a munkánk legyen, sokkal inkább a szenvedélyünk, a költővé válás rögzös útján. Hogy végül a következetlenséget ne vigyük bele a műbe.

SZÁJBELY ZSOLT

Nyissátok ki a rézkapukat!

Nyissátok ki a rézkapukat!

Elmúlt a félelem.

Árny nem hanyatlik többé jeltelen hantokra.

Csak szellő kóborol kongó termek néma echóin.

Miért veted magvaid, Ember?

Párdactalpakon, mezítelen jelenéssel jő Édes Húgod...

Nappalok derekán ringott a legelső kürtös óra.

Filmszalón jegyed az első sorba szól

Nézd testek kánaánja:

ki izzadt s van, ki vérben hentereg,

nyakunk fölött pallos az Idő.

Nézd a filmed!

Én is azt teszem.

Original illustration - 1888 - 1890
Reproduced by the
British Library
2011

MÓRITZ MÁTYÁS

Nyugalmat nem leltem

Szegény voltam, kit a jelen bántott,
elvett tőlem reményt, boldogságot;
pihent alattam tajtékos élet,
gyerekszemem mélye feketétlet.

Torkomat szorongatta a titok,
ajkat miért csak sóhajra nyitok;
hogya bánat mért belém költözött,
és sodor éles zátonyok között.

Vonszoltam ifjú szívem, -kacagtam,
sült helyett az öklömbe haraptam;
sokszor vártam, ahogy tőlem tellett,
mikor az égből napsugár pergett.

Vártam egyedül borzongós éjjel,
ahogy a fák büszke terebélyel;
hogya meghalljam az éjjeli zenét,
és elsimuljon köröttem a rét.

Csókoltam volna mint más helyettem,
duruzsoltam volna önfeledten;
és daloltam volna mint az orkán,
alkoholos szavaknak a torkán.

Énekelgettem csak búsan árván,
szállt az ének szellő hollószárnyán;
szerelemről, ősről, illó nyárról,
kettős teherről, a pusztaságról.

Tenyerén ki tehettem nem hordott,
és a vágyam csak gyáván háborgott;
a többiek közé úzve jöttem,
míg mennykövek civódtak fölöttem.

Nem az voltam kinek meleg szavát,
bölcseken susogták boldog szép anyák;
nem tűz ram a Nap, habja nem vakít,
azóta is csak várok valakit.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Halottak napján

e napon a Tejúton végestelen végig,
Napunk a túlvilágra is fénylik,
nappali kaput olvaszt az égre,
a túlvilág és evilág kötésére,
hogy eleink lelke, s szelleme
most visszajöjjön a mi lelkünkbe,
Isten imádságra, emlékezésre,

fogadjuk őket boldogsággal,
köszöntve tiszta fénnel,
igéző tűz és gyertyalánggal,
virágos terített asztalkákkal,
s meséljük el nekik a történeteket,
az újabb elmúlt esztendőben
ki búcsúzott, s ki született meg

Ti lelkek, szellemek nyugodjatok,
esztendőre majd e napon átlátogassatok,
a közben búcsúzóinkat szeretve fogadjátok,
mi pedig e nap végén imákkal búcsúzzunk,
eleink emlékét esztendőre lelkünkre bízunk,
gyertyák, tüzek világítsák vissza útjukat,
s zárja a Nap nyugta a túlvilági kapukat

(2005.)

VÉGH JÓZSEF

Határon átnyúló irodalmi-honismereti kezdeményezések nyugat-nógrádi példák alapján

(Elhangzott az Aszódi Honismereti Konferencián, ez év áprilisában)

Tisztelt Konferencia, Kedves Jelenlévők!

Hozzászólásomban a határokon átnyúló kezdeményezések nyugat-nógrádi példáiról - két díjról és néhány kiadványról - szeretnék szólni.

Egy díjat alapítani nagy tisztesség. Nagy felelősség is, hiszen méltóvá kell, hogy váljon a névadóhoz, sőt feladata, hogy ápolja, vigye tovább a szellemiségét. Különösen igaz mindez, ha egy közismert, közkedvelt személyiség a díj névadója.

E tekintetben szerencsés embernek mondhatom magam, hiszen két díj alapításában is részt vállalhattam. Mindkettő az irodalommal kapcsolatos. Az egyik a Spangár-díj, mely az elmúlt három év alatt vált országosan ismertté, s immár három antológia mutatja be a pályázatra érkezett legjobb írásokat, a negyedik pedig már nyomdában van. A névadó, Spangár András az 1600-as évek végén született Nógrád községben, s ő az, ki elsőként vette számba a magyar nyelven írókat, s elsőként fordította latinról magyarra István király, máig sokat idézett, fiához, Imre herceghez írt Intelmeit.

Négy évvel ezelőtt, a Költészet Napján határoztuk el, hogy a térség irodalmi életének élénkítése érdekében egy alkotó társaságot hívunk életre. Akkor azt tűztük ki célul, hogy az egyéves születésnapra egy antológiát szeretnénk megjelentetni. Az elképzelés megvalósult, s azóta három újabb testvérkötettel bővült a sorozat. Jó együtt látni őket. A szűkebben vett irodalmi alkotások mellett helyet kaptak a kiadványban honismereti írások is.

Negyedszer hirdettük meg a Spangár-díjat is. A négy év alatt több száz értékes mű érkezett felhívásunkra. A legjobbakat a díj odaítélésével jutalmaztuk, s az arra méltó írások az antológiánkat gazdagították. Hét alkalommal adhattuk át a Költészet Napján, az immár önmagának is rangot szerzett elismerést. A Spangár-díj Rétság városának is ismertséget hozott. A világ számos országából, óceánon innen és túlról egyaránt érkeztek pályázatok, s a társaság honlapját gyakorta látogatják az érdeklődők. A média számos fórumon elismerően szólt a tevékenységünkről.

Mindig büszkeséggel könyveljük el, ha tagjaink, vagy a díjazottaink újabb sikereket érnek el. Úgy gondoljuk, hogy a más – olykor igen rangos – szakmai bírálóközösség által adományozott elismerés, egy megjelent kötet, vagy akár csak egy kiváló írás jó visszhangja, a mi döntésünk helyességét, s persze elsősorban alkotóink tehetségét igazolják.

Az elmúlt év során két újabb kezdeményezéssel is gazdagodott irodalmi kínálatunk. Az egyik Krasznai Gyulának, Spangár-díjas szerzőnknek köszönhető. Az általa életre hívott Börzsönyi Helikon nevezetű irodalmi fórum, a megjelent számok színvonala alapján méltán vívott ki magának ismertséget szakmai berkekben, s az olvasók körében egyaránt. A kizárólag a világhálón olvasható havilap a www.retsag.net nevezetű portálon kereshető fel.

A másik kezdeményezés a Spangár Könyvek sorozatcímet viseli. Ennek megjelentetése során azt tűztük ki célul, hogy évente egy alkotónak egy önálló kötetet jelentetünk meg. A sorozat indítása során Hörömpő Gergely írásainak bemutatására esett a választás. A folytatás tekintetében biztatásnak érezzük, hogy az első kötet napok alatt elfogyott, s folyamatban van annak újbóli kiadása.

A másik díjnak családtörténeti vonatkozásai is vannak. Dédnagyapám húga volt az a Szarvassy Margit tanítónő, kit Gárdonyi Géza menyasszonyaként ismert meg az irodalomtörténet. Kettejük levelezését számos könyv idézi. Szarvassy

Margit egy nagy műveltségű, hat nyelven beszélő asszony volt. Több tankönyv szerzője. Egy életen keresztül tartó barátság fűzte őt Jókai Rózához, ki nem más, mint Laborfalvy Róza unokája, Jókai Mór fogadott leánya. Jókai Róza – maga is kiváló festő – feleségül ment Feszty Árpádhoz, a Feszty-körkép festőjéhez.

A Bajza utcai Feszty szalon a korabeli művészeti élet egyik legfontosabb találkozó helye volt. Itt ismerkedett meg Szarvassy Margit Gárdonyi Gézával, de Bródy Sándorral, Munkácsy Mihállyal, s természetesen Jókai Mórral, s egy sor kiválósággal még a korabeli irodalom és művészet legkiemelkedőbb egyéniségei közül. E révén került a család birtokába néhány máig féltve őrzött, irodalomtörténeti ritkaság. Köztük egy másolat Jókai Mór kezéről. Még az életében készült, s készítője nem más, mint a kor egyik legtöbbet foglalkoztatott szobrászművésze, Donáth Gyula, kinek legismertebb alkotásai közé tartozik a tatabányai óriási turul, és annak a budai várban látható kisebb társa.

Szénássy Árpáddal, a Felvidék legjelentősebb könyvkiadójának igazgató-tulajdonosával való találkozásom két szálon is futott. Előbb helytörténészként ismerkedtem meg vele. A rév-komáromi könyvkiadó olyan lendülettel törekedett a gyorsan veszendő múltbeli kulturális értékek megmentésére, mely máig például szolgálhat honi könyvkiadásunk számára is. Szerteágazó értékmentő, és értékkeremtő munkásságának egyik legszebb példája annak a csúzi kastélynak a megmentése, mely immár lebontásra volt ítélt. A romokból egy pompás kastélyt varázsolt, mely kastély-múzeumként, konferenciák, találkozók, kiemelkedő kulturális rendezvények színhelyéül szolgál. Számos napot töltöttünk együtt. Jártuk a térség falvait, szerveztük a helytörténeti kiadványok megjelenítését. Szénássy Árpád egy különleges adottságú ember volt. Minden percben születtek remek ötletei, mely a belőle soha ki nem fogyó, lelkesedésből táplálkozott. S ezekből az ötletekből aztán jó néhány meg is valósult. Kapcsolatunk akkor bővült barátsággá, mikor mindketten abban a meggyőződésben részesültünk, hogy elnyertük a Magyar Kultúra Lovagja címet. Több feladat megoldására vállalkoztunk együtt.

Egy látogatása alkalmával mutattam neki a Jókai-relikviáimat, s a kéz láttán azonnal megfogalmazódott benne az ötlet: alapítsunk egy Jókai-díjat. A kéznek a másolata lenne a díj tárgyasult formája, s majd ő egy kis pénzt is kerít hozzá. Az első másolat el is készült, a banki műköves mester, Miskédi György volt ebben a segítségünkre, s ez ma is ott látható a csúzi kastély kiállításán, hol a Felvidék nagyjai láthatók életnagyságú, kerámiaszobrokkal berendezett életképek formájában. Mindezt azonban Szénássy Árpád már nem élhette meg. A megmagyarázhatatlan sors másként rendelkezett. A kultúraszervező, maga is kiváló történész, író, a sokoldalú egyéniség távozása máig fájó űrt hagyott maga után. Számos kezdeményezése maradt félbe, hiszen készült a téglamúzeum (ez úgy hallottuk, hogy megvalósult, s szerepel is megtekintése a vasárnapi programban), épült már a méhészmúzeum, terveztünk közösen egy bényi Marcus Aurelius emlékművet, s bizonyára legtöbb tervéről nem is volt tudomásom.

Szénássy Árpád emlékének is ajánlva, a Jókai-díj ötletének továbbvitelét a Kultúra Lovagrendje vállalta magára. Felvettük a kapcsolatot a rév-komáromi Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesülettel, s közösen megfogalmaztuk a díj alapító oklevelét. Kiírtunk egy pályázatot a díj elnyerése érdekében. A Jókai kéz mellé Szénássy Árpád özvegye ajánlott fel egy harmincezer koronás pénzdíjat.

A Kultúra Lovagrendje 2006 nyarán, a dombrádi tanácskozása során megalakította a Jókai Emlékbizottságot, melynek elnöki tisztét reám bízta. Feladatunk a Jókai pályázat szervezése és a díj odaítélése volt.

A pályázati kiírás számos fórumon megjelent, s a határidő lejártával örömmel nyugtáztuk, hogy szép számmal érkeztek irások határon innen és – túlról egyaránt. A feladatunk immár az volt, hogy döntsünk, s hogy 2007 februárjában – Jókai Mór születésnapján – átadjuk a legkiválóbb írás szerzőjének. A terveinkben ez alkalommal is szerepelt, hogy a beérkezett pályamunkákból válogatva az arra érdemesekből egy antológiát adunk ki. Az antológia bemutatására a díj átadásával egy időben került sor. Jókai Mór születésnapján egy szép ünnepség keretében történt meg mindez Rév-Komáromban.

Az első év sikere arra biztatott bennünket, hogy a sorozatot folytatni kell. A 2008 februárjában átadandó Jókai-díj érdekében már megszületett az újabb pályázati kiírás. Ez alkalommal azt kértük a pályázóktól, hogy Esterházy János életét és munkásságát dolgozzák fel írásaikban. A Felvidék mártírsorsú politikusa példaként szolgálhat mai korunk számára is. Ezméit, törekvéseit évtizedekig tudatosan elhallgatták.

A harmadik példa egy kiadványsorozatról szól. A jelen lévők valamennyien jól ismerik a Tájak-Korok-Múzeumok sorozatot. A Rév-Komáromi KT Könyv- és Lapkiadó ennek felvidéki változatát indította meg. Természetesen felvette a kapcsolatot a magyarországi szervezettel is, s így kiadványai mindkét szervezet emblémáját viselve jelentek meg, sőt egy idő után a magyarországi települések bemutatására is vállalkozott. Nyugat-Nógrádban elsőként a Rétság városát bemutató kis kötet látott napvilágot. Ennek sikerét látván egyre több település jelentkezett hasonló kéréssel. Ma ott tartunk, hogy az egykori járás huszonöt településéből huszonnégynek megjelent hasonló kiadványa. Egy van hátra.

Fontos, hogy ez is megjelenjen, hiszen az a kiadó terve, hogy az utolsó megjelenését követően egy kötetben összefoglalva adja ki együtt az egészet. Ez lesz majd az igazi értéke a munkának, hiszen gyakorta tapasztalhatjuk, hogy a faluba érkező vendégnek nem tudunk látnivalót javasolni a szomszéd településen. Az aprófalvas vidéken pedig egyetlen falu sem tud annyi látnivalót kínálni a látogatónak, hogy az több napra is elegendő legyen. Szükség van tehát arra, hogy számba vegyünk az egész - egyébként igen gazdag múlttal rendelkező – vidék értékeit.

Több településen ez a kis kiadvány az első, mely röviden összefoglalja a múltbeli eseményeket, s felhívja a figyelmet a látnivalókra. A helytörténész számára az az igazi öröm, mikor a helyben élőknek is tud olyan adalékkal szolgálni, amely számukra ezideig nem volt közismert. Ha örömmel forgatják, s büszkén vállalják a benne foglaltakat.

A kezdeményezés magában hordozza a folytatás lehetőségét. Talán a sorozat továbbvitelével hozzájárulhatunk ahhoz, hogy az a szerves egység, mely a Börzsöny két oldalát jelenti, s melynek összetartozása a történelem évszázadai során a közös múltból fakadóan természetes volt, ismét egymásra találjon.

Tisztelt Konferencia!

Befejezésül a hagyományápolás olyan formájáról szeretnék szólni, mely a hagyományteremtés alapján valósult meg. Lovagrendünk már évek óta tervezi, hogy elkészít egy kiadványt, mely bemutatja a szervezetnek és tagjainak sokoldalúan színes életét. E törekvés mentén készült el az idei díjátadó ünnepségre A Kultúra Lovagrendje Évkönyve 2007. évi kötete. Mi magunk is meglepődöttünk, hiszen köztudott volt számunkra a tevékenység minden egyes eleme, ám így csokorba kötve tűnik a paletta igazán színesnek. Minden lovagtársunk szerepel benne, hiszen évről-évre számba veszi a felavatottak névsorát, ám részletesebb bemutatása azoknak a társainknak olvasható a kiadványban, kik az elmúlt évek során küldtek tudósítást tevékenységükről, a róluk szóló híradásokról, illetőleg felfedezhettünk hasonló híradásokat a világhálón.

Már gyűjtjük az anyagokat a következő évkönyvhöz. Úgy gondolom, hogy ennek megjelentetése annak is függvénye, hogy az előző kötet forgalma eléri-e az elképzelt szintet. Ezért is ajánlom szíves figyelmükbe.

Végh József

A SPANGÁR-DÍJ 2007. ÉVI
VERS KATEGÓRIA
GYŐZTESE
POGÁNY ZOLTÁN

Vedres Antal
Művelődési Központ és Könyvtár
Rétvári Községi Önkormányzat
Varga Miklós

RÉTSÁG, 2007. A KÖLTÉSNET NAPJÁN

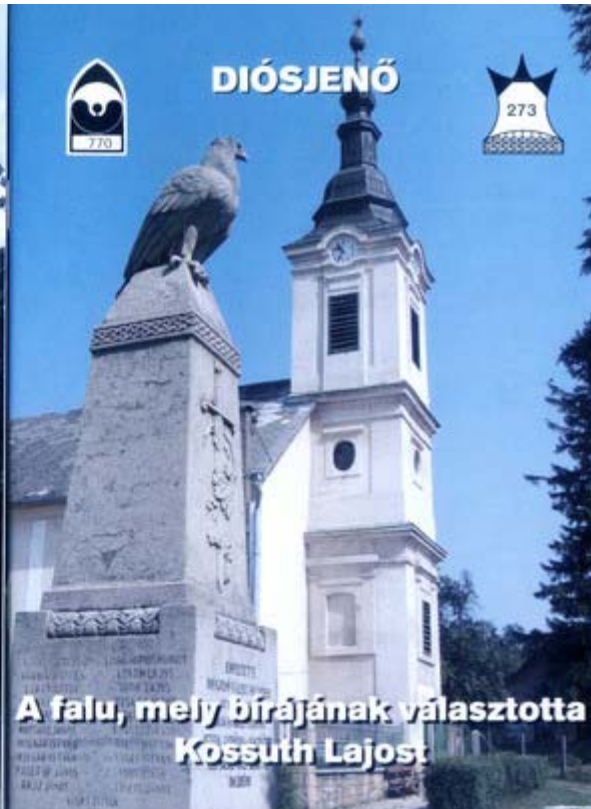
A SPANGÁR-DÍJ 2007. ÉVI
PRÓZA KATEGÓRIA
GYŐZTESE
SZÁVAI ATTILA

Vedres Antal
Művelődési Központ és Könyvtár
Rétvári Községi Önkormányzat
Varga Miklós

RÉTSÁG, 2007. A KÖLTÉSNET NAPJÁN

ALSÓPETÉNY
Werböczy István faluja

DIÓSJENŐ
A falu, mely bírájának választotta
Kossuth Lajost

**Proksza Gyöngyi kiállítás Patakon. 2007 október 27. -november 9.-ig.
A kiállításon a művész 45 alkotása látható.**

„MAGYAR SORSOT ADTÁL...”

(-?)

„Ajánlom munkáimat barátaimnak, ismerőseimnek, az erdön- mezőn járó embereknek”

Proksza Gyöngyi *Isaszegen* élő erdőmérnök- festőművész. Festményeiből, pasztellképeiből és grafikáiból rendezett kiállítás megtekinthető a pataki Művelődési házban 2007. október 27. és november 9. között.

A művész családja az 1700-as évek elején Zólyom megyéből költözött át a Nógrád megyei *Erdőkürt* faluba.

Az alkotó szakmai életútja Szegeden kezdődött, soproni diákévei után a szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolában dolgozott mérnök- tanárként 1968-tól 1978-ig.

A családból többen foglalkoztak valamelyik művészeti ággal- különösen a zenével és képzőművészettel.

Proksza Gyöngyi tizenöt éve kezdett festéssel és grafikával foglalkozni, alkotásait eddig 57 alkalommal mutatták be az ország különböző pontján (*Nagyatád, Kaposvár, Pécs, Gödöllő, Óbuda, Pécel, Sopron, Túrkeve, Heves, Szeged, Kapuvár, Cinkota, Aszód, Orosháza*), térségünkben *Balassagyarmaton* és *Dejtáron* voltak megtekinthetők képei. A munkáit a televízió eddig 14 alkalommal ismertette. Két éve *New Yorkba* jutottak el a magyar föld szépségét bemutató alkotásai.

A képek témáit a természet- erdők, vadak, madarak, a vidéki élet pillanatai, a magyar táj szépségei ihletik, de gyakran szerepelnek történelmi- vallási visszaemlékezések is közöttük.

Tájképein a Balaton, somogyi erdős puszták, árpád-kori templomok, ártéri erdők, búzamezők jelennek meg- ezek mindig többet jelentenek az egyszerű tájnál, a szépség tömören fogalmazódik meg bennük, tartalmuk rejtélyes, de érthető jelképeket hordoz. Színviláguk árnyalt- harmonikus, lágy, kellemes érzeteket adó – ugyanakkor felfokozott is. Expresszivitásával a fáradtság, monotonitás ellen hat.

A távlatok, a mélység- messzeség érzékeltetésére plen- air effektusokat használ, stílus- és eszköztárában jól felismerhető a szecesszióra jellemző dekoratív vonalvezetés, az ellentétekkel történő élményfokozás, végtelen terek átölelése. Képeiben, apró grafikáiban benne van a teljesség, a mindenség...

A *Duna Televízió* ismertette „**EZER ÉVÜNK**” című *üdvözlőlap sorozatát*, amely ünnepi alkalmakra egy- egy szép magyar verssel párosított- híres szentjeinket megörökítő grafikával örvendezteti meg a közönséget.

Az apró, törekeny, légies grafikái mellet szívesen gondolkodik „nagyban” is- készít *falfestményt* templomokban, olykor lakásokban is mely sokoldalúságának ékes bizonyítéka. Témáit színes *üveglakok* készítésénél is alkalmazza- ennek igénye reneszánszát éli napjainkban.

2007. október 29.

Proksza Gyöngyi
Erdőmérnök, festőművész
2117 Isaszeg Mátyás király út 122.
20/586 29 25 vagy 28/494 366

KALLIOPÉ KOSARÁBÓL

- hosszabb vonatútra indulva - leginkább régen olvasott, ám születésem előtt keletkezett prózát viszek magammal. Nostalgiaiból és okulásul. A szerelvény suhanása vagy ólmos döccenése ábrándos időkbe visz vissza, amiben a mai olvasmányokhoz képest *mívesen megmunkált mondatok* emelik a cselekményt. Így volt ez október havában is, mikor gyermekségem szülői háza felé utaztam.

Pap Károly: A nyolcadik stáció című regényét vettem magamhoz. Ha tananyag lenne, a mai tollforgatók akkor is alig tudnának róla. Így meg aztán (...!): - magyarázkodnom kell. Nem pont Ádámtól és Évától, csak olyasféléképpen. (Ki az alábbi ámuló magyarázkodást unni véli, ajánlom, ugorjon egy „csillagnyit”.)

*

Volt ennek az országnak egy reformkora, magáratalálása, öntudatra ébredése, kamaszkorából kilépő műveltség-igénye és alkotógárdája. Az 1800-as évek eleje-közepe. Ismerjük a listát. Aztán volt egy függetlenségi mozgalom, amit ilyen-olyan okok miatt legázoltak. Majd feszült csend lett, amiben államférfivá érett Deák Ferenc, aki – nézetem szerint – az utókortól mindmáig nem kapta meg azt a megbecsülést, ami munkálkodásáért kijárna. Pedig a kiegyezés – mai szóval kompromisszum („kicsit Te is, kicsit Én is engedek”) – tette lehetővé, hogy az ország felzárkózhasson Európához. A gazdaság, ha lassan is, de meglódult. Nyomában iskolák, műveltség, önmegvalósítások és korértelmezések kaptak levegőt. És született legalább három generáció, akik múlhatatlan zsenialitásukkal rangot adtak a magyarságnak. Ne legyünk szerénytelenek: az emberiségnek is!

Ady Endre az Új versekkel indult 1906-ban:

„Én el szoktam pusztítani a verseimet fogyó életem növe
Lázában, mély viharzásokon és poklok tüzében.
Ennek a néhány versnek megkegyelmeztem.”

Szerencsénkre.

Az alig kifürkészhető véletlenek sora: okos főekkel jutalmazta az országot. Jólét, nyomor, gazdasági világválság mellett: kirajzottak legjobbjaink. Gróf Klebelsberg Kuno, Berzeviczy Albert, Dohnányi Ernő, Hubay Jenő, Bárány Sándor, Ravasz László, Gróf Teleki Pál, Bárány Wlassics Gyula, Hóman Bálint, Verebély Tibor, Reményik Sándor, Bajor Gizi, Bartók Béla, Kiss Ferenc, Szent-Györgyi Albert, Zathureczky Ede, Lehár Ferenc, Kós Károly, Horváth János, Lechner Jenő, Palló Imre, Kandó Kálmán és tovább és tovább! Nagy idők nagy generációi voltak!

No és az irodalom! Babits Mihály, Szabó Dezső, Csathó Kálmán, Heltai Jenő, Karinthy Frigyes, Herczeg Ferenc, Kodolányi János, Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula, Márai Sándor, Molnár Ferenc, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, József Attila, Radnóti Miklós, Zilahy Lajos, Tamási Áron, Rejtő Jenő – és ez még az élvonal első sora! A felsorolhatatlanság zavart öröme, bánata. Aztán a másod- és harmad-vonal! Ilyen bőtermésű ötven éve nem volt még és nem lesz sohasem a magyar égbolt alatt, ez egészen biztos!

1975 körül egyszerre habzsoltam az akkori nagyokat, az oldalonra szorítottakat, a világirodalmat és aprólékos, ám annál tekintélyesebb listát készítettem a magyar irodalomból – hisz legalább egyszer: mindent el kell olvasni! Persze, könnyű volt üres zsákba ennyi mindent belegyömöszölni! Várakoztam a szegedi nagykönyvtár előjegyzési sorában, tébláboltam az antikváriumok fél-sötétjében és nem áttallottam - szerelmeim helyzetét felhasználva – az egyetemi könyvtárt ostromolni. Így jutottam mind közelebb Csáth Gézához, Lovik Károlyhoz, Cholnoky Lászlóhoz (és Viktorhoz, meg Jenőhöz) – nagy kirajzás volt, annyi szent! Így, mire láthattam a magyar filmművészet legnagyobb alkotását; Huszárik Zoltán: Szindbád című filmjét, már teljesen természetes volt, hogy egy magára valamit is adó úriember nem csupán egyedi készítésű, állandóan magánál hordott ezüst fopispizkálóval rendelkezik, hanem egy olyan készséggel is, amit bármilyen bögrére pattintva – arca ékét óvandó -, bajsza nem lesz habos, tejes, kávé. No, ugorjunk egy csillagnyit!

Pap Károly: Nyolcadik stáció című, 1959-ben újraközölt, antikváriumos darabjával múltattam az időt. A könyvhöz Keresztury Dezső írt „Bevezetést”, ami egy külön érdekesség - lehet a maiak nem is értik -, hiszen 3 évvel a felzúdulás után került a boltokba. Egy polgári irodalmat kellett „eladni”. Mai szemmel olvasva: szörnyű, szenvedő, kényszeres és titáni kísérlet arra, hogy mégis, mégis rést nyisson a „vasfüggönyön”. Érzem a kitűnő irodalmár veritékszagát, ám a kor ennyit engedett és Ő megpróbálta a lehetetlent: „a tû fokán átvinni”... a jót.

A regény egy fiatal, az élet élésétől boldog festő egyéni kálváriáját ábrázolja. Kávéházban rögtönzött képek eladásából él, mikor egy megkeseredett, kicsit cinikus, ám tapasztalt öreg festő „felfedezi” őt, hogy aztán magával hívja erdei kalyibája magányába. A regény főhőse, az ifjú Leviát azonban az életre vágyik, ezért inkább a falut, az embereket választja, hogy megfesthesse az élet összes csodáját. Így jut el az öregasszonyok és a vénlány házához, ahol befogadják, és azt kérik tőle, festené meg a Kálvária képeit. A hely szelleme diktálja, hogy a sorozatot a 8. stációval kezdje, ahol Jézus az öt sirató asszonyokkal találkozik.

A ház a regény fizikai tere, ahol a boldog ifjú a kép megfestésének egyszeri gondjából mindjobban belebonyolódik a műalkotás létrehozásának igényébe, folyamatába. Innentől számos lélektani síkon kanyarog a történet. Szól az alkotás gyötrelmeiről és boldogságáról, erkölcsi kérdések bomlanak ki, amelyek szeretetről, hitről, megváltásról szólnak. A kép elkészültekor a helyi hatalom is szemrevételezi. Innentől újabb csúcscsavarok rakódnak a történethez, melynek eszmei kérdése: meddig módosítható az igazság képe annak érdekében, hogy eladható legyen, ám mégis megőrizze eredeti tartalmát?! Megfordítva: mennyit visel el a hatalom az igazságból, retorziók nélkül? Nem kis dilemma!

A történet tragédiával végződik, ahol elpusztul a kép és a hatalom aktuális képviselője, no meg a kép igazsága által feltüzelt Ember is. Ám mégis – a történet felett összesűrűsödött eszmei igazság testetlenül bár, de megszületik. Ez az igazi műalkotások kvintesszenciája!

Pap Károly ezt a félig misztikus, félig valóságos elemekből építkező regényét olyan erős és gyönyörű nyelvi eszközökkel rajzolta érzékletes tablóvá, ami engem ámulatba ejt. A mondatok dallama és íve, szókincsének bőséges áradása azt a hökkenetet teremtette meg bennem, mint mikor a szegény mesehős kitarthatja a király kincstárának ajtaját. Ezerszínű csillogás, aranyszínű ragyogás, füzérbe kötött drágakövek szép omlása!

„Hallani vélte Bottyán véres gúnyolódásait s azontúl az Arábia-kávéház zajongását, ahol majd tovább készíti gyors rajzait. Eszébe jutottak barátai, akikkel egy ideig együtt tanult a festőakadémián, s akik oly szerencsések voltak, hogy nemcsak megfesthették nagyobb képeiket, hanem ki is állíthatták őket. Elgondolta most, hogy ezek mint mosolyognának stációképen s a vágyán, hogy legszívesebben mégis ittmaradna, s tovább festené ezeket a stációkat. Tudta jól Leviát, hogy ma már nincs az az idő, mint volt valamikor, hogy paraszton, vénleányokon és özvegyeken kívül nemcsak a papok, de az egész világ megbecsülte Krisztus úr festőit, elmúlt az az idő, s csak ez maradt itt körül... Ki tudja, ha akkor él, vajon nem dolgozott volna-e a nagy templomok boltozatjai alatt, létrán, szakállát a mennyezetnek feszítve, boldog ihlettel és hitben Krisztusért... Most már csak ez maradt itten.”

Hát igen. „Csak” ez maradt. A „Megszabadítottál a haláltól” és az „Azarel” közé ékelődött „A nyolcadik stáció” – mint afféle laza regénytrilógia. Mindeközben folyamatosan dédelgette magában a nagyregényt, amely nem másról, mint Krisztusról szólt volna, ha...

„Ha semmi mást nem tudnék Pap Károlyról, csak azt, hogy miképp fogantak s milyen viszonyban vannak egymással eddig írt művei, akkor is azt mondanám: így csak igazi író oeuvre-je keletkezik. Pap Károly monomániáját egyetlen mű elégíthetné ki teljesen: egy Krisztus-regény. S csakugyan, ez az a mű, mellyel képzelete állandóan küzködőben van; felépíti, eldobja, gondosan kiszínezi a részleteket s meghasonlik az egésszel, elcsípi az egészet s megakad az első fejezetnél. Évek óta szaladgál köztünk Krisztus regénye folyton változó terveivel, mint egy mitológiai feladat elkárhozottja, aki nyilvános nekigyürközéseken próbál bátorságot gyűjteni s fegyverzete csereberéjével halogatja a viadal kezdetét.” Ez Németh László korabeli véleménye, amit az invenció okán hitelesnek érzek.

”Hány tavaszon küldtem bárhonnan
Nektek a sok hihető verset,
A Jövőt prédikáltam nektek,
S most a jelen be másként lobban.”

Írta 1917 augusztusában Ady Endre: a vátesz.

A barbárokat nem érdekelte „A nyolcadik stáció”. Őket az zavarta, hogy Pap Károly apja: Pollák Miksa Mihály a soproni főrabbi volt. Ezért fiát 1944-ben munkatáborba vitték, majd Buchenwaldba, ahol a 72 713-as sorszámot tetoválták testébe. Onnan Bergen-Belsenbe került, valamikor 1945 lelegején. Több hír nincs róla. Annyi bizonyosan tudható, hogy a nagy Krisztus-regény hamuvá, porrá és füstté lett.

Mostani időnkben pedig; a Halottak Napjának hava van.

Kázmér

EMLÉKEZZÜNK !

HÖRÖMPŐ GERGELY 1945-2007

„De mi nem vagyunk a meghátrálás emberei,
hogy elveszünk, hanem a hitéi,
hogy életet nyerjünk.”

(Zsid. 10:39.)

Fájó szívvel, de az örök élet és a feltámadás hitével jelentjük, hogy

HÖRÖMPŐ GERGELY

nyugalmazott lelkipásztor

életének 63. évében, 2007. október 6-án, hívó szavára hazatért Urához.

Temetése október 14-én 15 órakor lesz a váci református templomból.

Gyászolják: családja, rokonai, gyülekezetei, szolgatársai és barátai.

Távirati cím: Hörömpő Gergelyné 2600 Vác, Gombási u. 26/A.

Október 6-án elhunyt egy ember. Nem rengett meg a föld, nem szakadtak le a csillagok, mégis... olyan felszabadult lett a Lélek, Hörömpő Gergő bácsi lelke, amire mindig is vágyott. Egy év állandó fájdalom ért véget ezzel, a gyógyíthatatlan betegség morfiummal, emberi tehetséggel, jó szándékkal el nem vehető fájdalma. Sokat szenvedett, míg Teremtője elé állt, mégis, ez a fájdalom csak kis forgácsa annak, amit az Úr érzett, átélt. Hogy is írta Gergő bácsi A Golgotán című versében?

„És mégis-mégis félszemmel elnézem;
ez mintha tudná igazát...
ő valahogy biztos benne,
hogy Atyja várja... odaát.”

Tudta Ő is az igazát, épp ezért maradhatott az utolsó pillanatig „káromkodásmentes”, beletörődő, várakozó. Halála előtti héten még meglátogattuk Végh József barátommal, hogy a Dovák B. József által már hozzá eljuttatott a Duna-parti élet című megjelent kötetéről beszéljünk. Akkorra a könyvből már csak néhány példány maradt az önkéntes segítőknel, árusoknál, ezt a jó hírt vittük Gergő bácsinak. Megismert bennünket, örült, néhány mondatot válthattunk állandó fájdalma között. Elbúcsúztunk. Tudtuk, utoljára láttuk e világon. Ezt erősítette meg főorvosa is, aki őszintén elmondta, bármikor jöhet a halál.

Hiszem, hogy Gergő bácsi nem halt meg. Levetette ezt a romlandó ruháját, hogy egy szebbe, egy jobba öltözködjön. Mostantól szemtől-szembe látja az Urát, akár egykoron az „irigyelt” lator a keresztfán.

Gergő bácsi! Viszontlátásra!

Karaffa Gyula

A tollforgató lelkipásztor: Hörömpő Gergely

Hörömpő Gergely két évtizede szolgálta lelkipásztorként a diósjenői református gyülekezetet. Nevével gyakran találkozhattunk az egyházi és világi lapokban, hiszen tanulmányai, cikkei, glosszái és versei gyakorta megjelentek. Az írás tudományával megáldott ember volt ő, aki sohasem azért fogott tollat, hogy ily módon szerepeljen, hanem csupán akkor, ha belső késztetés motiválta, ha mondanivalója volt az emberek felé. Még rábeszélni sem volt könnyű, hogy önmagáról, s verseiről szóljon. Ezen rövid, néhány éve készített "riporttal" emlékszem vissza Rá.

- Megfogalmazta-e azt már magában, hogy miért kezdett el verset írni? Mikor született az első verse?
- Hat éves koromban. Nagymamám már az iskoláskor előtt megtanított a betűvetésre. Természetesen ezek olyanok is voltak, amit az apró gyermekész írhatott, de elmondhatom, hogy az irodalmon nőttünk fel. Már dédapám, Borzsák Endre, szekszárdi lelkész is író volt, több írása megjelent a korabeli lapokban. Őseim századokra visszamenően lelkészek, vagy kántortanítók voltak. Nagypám megjelent verseivel is találkoztam. '45 után azonban nem volt kívánatos személy a hozzánk hasonló ember. Osztályidegennek tekintették, de személyes szerencsémre édesapám megszerettette velem az irodalmat, lévén otthon akkora könyvtárunk, hogy még egyetemista koromban sem igen kellett más forráshoz nyúlnom. A lelkészi munka a hétköznapiakon is irodalmi vénát kíván, hiszen egy ember eltemetése, megkeresztelése, egy vasárnapi prédikáció megfogalmazása is ihletet igényel.
- Mikor jelentek meg első versei?
- Több mint harminc éve annak már. Teológus koromban egyik professzorom felfigyelt a jegyzeteim közé véletlenül keveredett versemre. Ő javasolta, hogy vigyem el a száz méterre lévő Reformátusok Lapja Szerkesztőségébe. Meg is jelent a következő számban. Később aztán egyre több helyen jelentek meg írásaim. A Pest Megyei Hírlap hitélet rovata adott helyt rendszeresen elmélkedéseimnek. Sosem voltam az a típusú ember, aki mindenáron el akarja adni magát, bár természetesen örültem minden megjelent írásnak, hiszen hazudik az, aki azt állítja, hogy élvezettel ír az asztalfióknak. A közelmúltban a Pillanat című újságban, a református fiatalok havilapjában jelent meg írásom, korábban az amerikai magyarok lapjában közöltek néhányat verseimből. A rendszerváltás előtt – miután olvasták itthon megjelent írásaimat – foglalkozott írásaimmal a Szabad Európa Rádió is, s néhány éve a Kossuth adóban hallhatták verseimet.

Az írásbeliség hordozói századokon át az egyházak képviselői voltak. Hörömpő Gergely ezt a hagyományt örzi modern korunkban is. Az elmúlt évek során örömmel értesülhettünk arról, hogy a református lelkipásztorunknak négy verseskötete is megjelent. (A csenkefa zenéje 1995, Valami hiányzik 1996, Gondolatok a szentségesről 1997, Tűz és víz 1998.) Az első kötet ajánlását az akkor még élő jeles irodalomtörténész, Czine Mihály írta:

„Hörömpő Gergely neve ismeretes a Reformátusok Lapja olvasói előtt: szelíd, csöndes versei leginkább ott jelentek meg évtizedek óta. „Igehirdető poéta és poéta igehirdető” – ahogy Vincze Géza nagytiszteletű úr mondaná, ha még élne. Isten szolgája és versek írója. Versben is azt mondja, amit a szószékről prédikál: elégikus hangnemben, többnyire páros rímekkel egybefogva a szomszédos sorokat. A tiszteletesek hangján beszél, mint valamikor Szabolcska Mihály. Áldozatos lélek, az Igére figyel. Élete szent célja: az Isten tisztelete. Nem perlekedik sohasem. Istentől mindent elfogad. Idilliek a versei, gyakran már a verscímei is: Estéli harangszó, Adventi este, Őszi vasárnap... Emlékezik a holtakra is, ír a prófétákról, apostolokról és gyülekezete dolgairól. Áldáskérőn, békességet sugárzón. Boldog ember lehet: abban a jó hitben él, hogy a Gondviselő Isten mindig figyel az emberre. Bár tudja a cél mindig távoli, s a küzdelem örök, de hittal vallja: az élet szép „...bár a kő oly rengeteg: mégiscsak él és nő a fű.” Zajos, kegyetlen világunkban a múltakat idézi ez a nyugodt bizonyosság. Sokan vágnak a versekből sugárzó békességre.”

Igehirdető oldalfényben

Ünnep volt.

Országos-e vagy csupán Diósjenő saját ünnepe – már nem tudom. (Hat-hét év hangosításbeli túlélés-technikámban összemósódnak a „megfelelés alkalmai”.)

A „szín helye”: két különféle magasságú iskolaszárny folyosóinak összefutása. A helyes okosság és a függönyök teremtette térben született egy pódium. Különféle köszöntők hangzottak el, majd egyéni és csoportos bemutatkozások következtek. Hangszerrel vagy saját torokkal (próba nélkül: – hangosítók rémálma).

Előtte, közben, utána – magam sem tudom - volt egy ökumenikus igehirdetés. Lelkészek álltak a pódiumra. Hörömpő Gergely gombolatlan gallérú fehér ingben, egy fiatal katolikus lelkész reverendában és még valaki, ha jól idézem a pillanatot. Vélhetően a rangidősség okán először Hörömpő Gergely református lelkész lépett a mikrofon *közelébe*, amit aztán a továbbiakban el is felejtett.

A pódium oldaltakarásából néztem vékony, enyhén gömnyedt testtartását. A játszótér túlsó felén egy végig üvegezett ajtó volt, ahonnan surlófény zuhant koponyájára, amitől homloka boltozatosabbnak, tekintélyesebbnek tűnt. Szerényen állt. Karját-kezét derékszögben maga előtt fölhajtva kulcsolta össze. Szép barna szemével – amiben több volt a bánat, mint a szomorúság – a hallgatóságot pásztázta. A hosszan kitartott csend már-már zavaróan hatott. Aztán egy hirtelen mozdulattal farzsebéből kihúzott egy Bibliát és mondandójába fogott. Első mondatából is érezni lehetett; ismeri az irányadó mértéket, pontosan tudja, hogy honnan, hová akar eljutni. Volt fogalma az *ívekről!*

Férfiasan karcos hangon, szordínóban indított, amiben a jelenről beszélt, majd mintegy ennek megmérettetésére, mellérendelte a szent szöveget. Mutatóujja a Biblián kopogtatott. Picit mintha önmagával vitatkozna; sorolt innen is, onnan is. A több évtizedes rutin és a hit ereje egyre fokozta hangerejét. „Önmagával” folytatott vitájában a „jelen” egyre kétségbeesettebb helyzetbe került, míg az „Ige örök igazsága” mind nyilvánvalóbbá vált.

A játszóhely szakrális térré emelkedett, amiben egy vézna sámán minden felgyülemlett keserűségét, bánatát, *haragját*, reményét; indulatos monodrámává alakította.

Homlokán egy ér pulzált, hevesen.

Egy-egy jelentőségteljes passzus végén súlyos csönd-sziclákat hagyott. Én elbizonytalanodtam, de láthatólag Pásztor és Nyája összeszokott közösség volt, mert a csönd-sziclákból – tapinthatóan – épülő-félbe került a „közös felelősség” tudata. Hangja egyre erőteljesebb lett, amitől keze egyre figyelmezőbben és fenyegetőbben emelkedett magasba, mint egykoron József Attila mutatóujja. A „virtuális” vitában győzött az Ige s annak igazságát, örökérvényűségét egyre vádlóbban dobta hallgatói elé. Beszéde végéhez közeledve rövidültek a mondatok, szaporodtak a csönd-szicla darabok. Aztán már csak intések voltak és könyörgés a megvilágosultság megtartásáért.

Mondhatnám, hogy így találkoztunk először. Pedig: csupán én találkoztam Vele.

Aztán „az évek jöttek, mentek” s megszületett az első Spangár-könyv. Hörömpő Gergely: Pillanat című kiadványa. Alaposan megforgattam a könyvet, s arra jutottam, hogy Gergő bácsi (már bocsánat!) nem volt nagy költő. És kis költő sem. Még dilettáns költőnek sem mehetett el. Hörömpő Gergely KÖLTŐ volt a szó ősz-eredeti értelmében. Összefoglalt, perlekedett, vélelmezett, igazságot és kérdéseket tett fel.

A maga viaskodó hitével és (karcos) hangjával írt verset és prózát, sajátos (szép barna bánatos) szemével látott és fényképezett – többnyire a surlófénynek háttal állva. Logikája szerint.

Versei többsége egy pontos helyből és időből indulnak, aztán az első versszak után megkísérelte a nagyon nehezett: túllendülni „a világ istállóin”. Nem mindig sikerült, de legalább nekifogott! Ami kötetéből szívemnek legkedvesebb, az az „Egyversszakosak” címmel ellátott... - mik is? Talán ikonok. Ha ikon, akkor Pilinszky János, ha Pilinszky, akkor „Szálkák”. Fájdalmas-bölcs életjelek, fatáblákba fagyott értékek.

Az utolsó dobbanások rövidülő lélegzetvételeinek pillanatában érkezett második könyved; a „Duna-parti élet”. Egy szép, könnyű áradás a létről, az ÉLETRŐL, mely tetraoktaéder-kristály és a Nap perzseli: kíméletlen meleg szeretettel! Gergő bácsi! (már bocsánat!), Te tudtál valami mást is a világról! Te becsaptál bennünket! Te minden prédikációdban bennünket ostromoltál, minden versedben, mely rólunk szólt, veszekedtél velünk! Rendjén van ez?, Gergő bácsi! Azt hiszem, haragos voltál. *Mindannyiunkért és mindannyiunk miatt voltál haragvó, mert felelősnek érezted magad! Óriás-felelősségtudatod túlnőtt Rajtad! Könyvedben többször is visszatérsz egy alapigazsághoz: „A harag mindig azt eszi, akinél van!”* Gergő bácsi: esendőségünkért ennyire nem kellett volna haragudnod! Lehetnél volna tévetegségünk üdvös megbocsátója is! Igaz?

Igaz.

Akkor azonban azt az EMBERT nem Hörömpő Gergelynek hívják.

Egy pohár vörös bor után azt gondolom, hogy minden rendben van. Hörömpő Gergely bőven megtapasztalta a feszes gyepplőszárat, és a lovak közé dobott vezetőszíjat is látta. Tudta, hogy egyik sem jó. Ránk maradt a felelőség és a kötelesség, hogy a gyepplőszár kézben maradjon! Barátaim: próbáljunk megfelelni a föladatnak!

Cegléd József Kázmér

Aki el...

Aki elment, többé nincs, -fáj nagyon,
nem mondja: céltalanság az apám;
nem ő kit sziklakövek súlya nyom,
örök romlást, már nem hordhat magán.

Azt a vágyai már nem is űzik,
de felkavarja, -gyötri szívünket;
utána vacogva ég a tűz is,
a szédület, tűnt nyomába lüktet.

Aki elment, les csak messzi dombról,
ideje hervadva nem hulldogál;
annak nem hanyatló hatalomból,
és annak nem is hullt csodákból áll.

Aki elment, annak már szebb nem itt,
azt már nem viszi bűnbe kísértés;
annak gyom növi be a kebleit,
az nem mondja: kelni nincs miért, és,

aki elment, nem az idő rabja,
nem küzd ellentétek harcaiban;
idejét már más ami kiszabja,
kisiklik kezünkől mint a higany.

Aki elment, azt máris múlt-jelen,
azt már nem találod csak magadba;
annak kárpótlás itt már nem terem,
az nem ébred álmatlan kutatva.

Az nem nyom ágy, nem nyögi hogy végem,
az már nem éhes és nem is falánk;
az már nem kel új világra éhen,
az elillan mint e nap, -mint a láng.

Aki elment, azt csak várják otthon;
aki elment, többé nincs. Volt. Halott.
Annak csendben vallom meg és mondom,
hogy várom, mint tavaszt a zord napok.

Móritz Mátyás

HÖRÖMPŐ GERGELY MŰVEIBŐL

Paradoxon

Görög szó, magyarul: látszólagos, ellentmondás. Paradoxnak nevezzük azt a jelenséget, amelyik másként történik, mint ahogy mi elgondolnánk. Mint tudjuk, a természetet dialektikájában, összefüggéseiben kell szemlélünk. Ha minden körülményt figyelembe veszünk, akkor kiderül, hogy paradoxonjaink csak látszólagos ellentmondások.

Ha veszünk egy korong alakú papírlapot, kilyukasztjuk, és csövet illesztünk a lyukba, majd vele szembe teszünk egy ugyanekkora nem lyukas korongot és belefújunk a csőbe, a két korong nem eltávolodik egymástól, hanem berregve összetapad. Amikor pingponglabdát helyezünk egy tölcsérbe, minél erősebben fújunk a tölcsérbe, annál jobban beletapad. Száz ember közül kilencvenkilenc arra tippel, hogy felszáll a labda. Ezek, és ezekhez hasonló kísérletek jól megmagyarázhatóak, ha az összes közrejátszó fizikai törvényszerűséget figyelembe vesszük. Hasonló dolgok játszódhatnak le a lelki élet területén is. Ilyen az, ha valaki szeretetével „spórol”. /Hét unokám közül kettőt szeretek./ Azt hiszi, hogy ebből csak egy bizonyos adag van bennünk és nem érdemes sokfelé szórni. Az evangélium arra tanít bennünket, hogy minél többet adunk, annál gazdagabbak leszünk. Minél többet szolgál, annál több erőt nyersz újabb és újabb szolgálatokra. Ismernünk kell a lelki élet paradoxonjait. Látszólagos ellentmondások ezek is. Nehogy primitíven értelmezzük őket! Egy más, egy magasabb rendű törvény szerint nincs bennünk ellentmondás: Ezért mindig biztasson bennünket az a boldog tudat, hogy az „ellentmondásokkal terhelt” világban az Ige, az evangélium sosem ellentmondásos. Nagy összefüggéseit nézve, egyáltalában nem „ésszerűtlen”, sem nem maradi.

Kutyaélet

Érdekes riportot közölt a televízió egyik délelőtt. Kétségbeesett szülők mondják, hogy be akarják zárni bölcsődéjüket. Az önkormányzat tagjait mi választottuk, biztunk bennük, mondja egy anyuka. Ma bezárnak egyet, holnap kettőt, és jövőre egy se fog kinyitni. Eszembe jutott az idős, nyugdíjas ember: „az én nyugdíjamat még csak emelgetik, de van három gyermekem, és mindnek van három gyermeke, és megfeszülhetnek, hogy eltartsák, meg taníttassák őket. Az a pénzügyminiszter is mosolyogva mondta, azért nem lesz kedvezmény gyerekek után a személyi jövedelemadóban, mert nem tartom igazságosnak. Ez gyerekellenes társadalom.”

Bizonyos idő elteltével másik riport megy a TV-ben. Természetszerető állatbarátok panaszkodnak, hogy milyen sokba kerül ezt a sok befogott kóbor kutyát eltartani. Mert ugye, Pest tele van velük. A gazdik kilövik őket. A baj alapvetően már itt kezdődik, erkölcsileg éretlen emberek kutyát visznek a panelházba. Egy idő után megunják egymást. Én is sajnálom az éhezõ ebeket. Sajnálom a kutyát, de még jobban az embert! Kiderült, hogy valahol egy tanyán, a ceglédi határban létesítettek egy ilyen kutya-szeretet-otthont, de még sok szomorúságuk van, nincs például villany... A budapesti Önkormányzat száz millió forintot utal ki nekik. Valószínűleg egyenesbe jönnek. Mélyen elgondolkoztam, „hányám és vetém” a dolgokat magamban. Megkérdeztem egy polgármestert, meg két óvónőt, mennyit jelentene százmillió egy bölcsődének, vagy óvodának. Négy bölcsőde, vagy négy óvoda, vagy teszem azt két bölcsőde, és két óvoda egész évi teljes támogatását biztosítaná.

A kedves olvasóra bízom, gondolja tovább ezt a témát, hiszen, ha sokan gondolkodunk egyformán, úgy lehet előre jutni.

Hatalom és szabadság

A hatalom és szabadság, az erőszakmentes és kényszermentes hatalom nagy kérdése az egész huszadik századnak. Ha ma, a század végén nem az, akkor ez baj. Hitéletünk útján elmélkedve azt kell mondanunk, a kérdések megoldása ismét Isten lényében van. Ő a teljes szeretet-egység, ahogy az ökumenéről írtam. Ezért kíván mindig önkéntességet. Ezért volt Izrael élete sokkal szabadabb, mint más népeké. Bár sok bűnük volt, /lásd a próféták szavait/, de Isten jó törvényekkel vezette őket. Figyeld meg, hogy Izraelben soha nem volt eretnekégetés, pogány-üldözés, vagy efféle. Pedig az Úr nagyon szigorúan megtiltott minden bálványimádást, de erőszakot, üldözéseket nem engedett. Tudom, hogy most mások jönnek igehelyekkel, de nincs itt terjedelem ezeket megcáfolni, nem is kell, mert úgy sem állják meg a helyüket. Ebbe az irányvonalba kéne bevenni az antiszemitizmust is, ma is nagyon káros, mert nekünk imádkozni kell, hogy ők is megismerjék Jézusban Megváltójukat. Mikor szektásokkal tárgyaltam, elmondtam nekik, hogy nem az ő hatalmukban van kiszámítani, mikor lesz a világ vége, én is mondhatnék valamit: valamikor akkor, amidőn e transzcendens küldetésre hívott nép megtér Krisztushoz, addig sántikál a sátán a maga bölcsnek tartott hülyeségeiben- de ezt nem axiómaként mondom, hanem úgy, mint egykori teológiai professzoraim megállapították; Gergőnek van egy szubjektív teológiája. „Hát persze!” Lehet, hogy Origeneszre meg Euzebiuszra is ezt mondták, csak más szavakkal fogalmazták meg. Ugyanakkor a zsidóknak nem kell antiszemitizmust keresni ott, ahol nincs. Ebből csak mindig további problémák adódnak. Az egész világon végigtekintve azt tapasztaljuk, az emberek a maguk keserűségét és elégedetlenségét valakin meg akarják torolni, nézd a huszadik századi ember véres nemzetiségi összeütközéseit. Pedig ezzel soha semmit sem lehet elintézni. Ma is csöndesek vagyunk ezen a téren, úgy gondoljuk; jobb ilyen témákat nem feszegetni. Csakhogy ahol a prófétai szó nem hangzik el, ott szükségszerűen felugatnak a hamis próféták. Teljesen mindegy például, hogy Tökés Lászlónak milyen a hanglejtése, vagy hogy miféle emberi gyarlósággal van megterhelve: történelmi személyiség lett, mert kiállt az igazság mellett, egy istentelen hatalom ellenében. Ezt tettük mi is, három generáción át, elviselve a mellőzést, mert bennünk volt egy benső szabadság, - ez az Isten hatalma. Hatalom és szabadság... A hatalmat és a tekintélyt mindenki bizonyos feladatra és szolgálatra kapja. Manapság állandóan ezt hallom, olvasom: a hatalom...a hatalom...Pedig ez a szó nekünk pejoratív értelemben cseng. Milyen demokrácia az, ahol a hatalomért küzdenek egyesek, avagy pártok? Vagy talán ezt a tömegkommunikáció sugározza alaptalanul, de tőlük nagyon is tudatosan? Mert ez akkor tömeges népbutítás. Hatalom és szabadság... Az evangélium üzenete, hogy Isten szabad. Nem köti korszak, meg előítélet, sem indulatok, szabad végzéseiben, üdvtelve végrehajtásában, Istenünk szabad, és szabadító kegyelme minden reménységünk forrása.

Képzelet és valóság

Azt tanultuk az iskolában, hogy Isten egy elképzelés. A racionalisták azt mondják, hogy Istent az ember teremtette a maga képére és hasonlatosságára. Miért foglalkozik evvel az ember? Marx a kizsákmányolt társadalmi osztályok felszabadulási vágyában, Freud meg abban látta okát, hogy a gyöngye ember-élőlény védelmet keres. /Wromm, meg Jung dolgaiba ne menjünk bele!/
Hogyan képes az ember arra, hogy olyasmit keressen, ami túl van anyagi tapasztalati körén? Az ember önmaga fölülmúlására képes lény? Az ember az, aki még nem az, aki. A gerle, meg a tölgyfa be van fejezve. Istenről alkotott képünket nem azonosíthatjuk magával, Ővele. A mi képünk sokszor korszakonként változik, és Róla nem is tudunk másként beszélni, mint emberi hasonlatokkal. Ahogy a történelem halad a végkifejlet felé, és egyre jobban hat a bűn eltántorító hatalma, úgy a hűséges hívők előtt egyre gazdagabban tárulkozik ki az Ige minden mondanivalója. Igaz, hogy ázsiai fészületen ferdeszemű a faragott Jézus, az afrikain meg vastagszájú, ez azonban nem befolyásolja Isten „észfeletti” egyéniségét. Ő sokkal gazdagabb, mint a mi képzeletünk.

A középsők

Blaise Pascal nagyszerű megfogalmazása: háromféle ember van, olyan, ki Isten szolgálatában áll, mert megtalálta Őt, olyan, aki keresi, mert még nem találta meg, végül: aki csak tengeti az életét, anélkül, hogy keresné, vagy megtalálta volna. Az előbbieket bölcsnek és boldogok, a középsők boldogtalanok és bölcsnek, az utóbbiak ostobák és boldogtalanok.

Azt gondolom, hogy létszámban a középsők vannak elől. S itt mindjárt egy módosításra van szükség: nem bölcsnek ők, csak okosok. Mert a bölcsességnek kezdete az Úrnak félelme. Az Ő Szentlelkének kisugárzása és hitünk nélkül csak okosak lehetünk, de bölcsnek nem. A huszadik századi ember nagyon okos, de mégsem bölcs. Ismerem rendkívül okos egyetemi tanárokat, meg katonatiszteket, akik okosak voltak "a maguk nemében", ahogy Jézus mondta, és nem voltak bölcsnek. Ismerem hat elemis földműveseket, akik bölcsnek voltak. Mivel a "középsők" a legszélesebb réteg, manapság arra indít bennünket Isten, hogy legfőképpen őket próbáljuk megérinteni az igével és megszólítani a kijelentéssel. Igen, a bölcs ember vígan éneklé a zsoltárt: Téged ural az egész föld, s ég... Uralni, a magyar nyelvben azt jelentette, hogy úrnak tekinteni. Az uralkodás más dolog. A mi uralkodásunk a hatalom, vagyis a bűn rákényszerítése másokra. Az, hogy uralkodjál a Földön, nem azt jelenti, hogy hajtsd végre megromlott elméd okoskodásainak torz rablógazdálkodásos szüleményeit, hanem hogy úrnak az Urat tekintsd, és az Ő akarata szerint hasznosítsd a természet világát. Hogy ne legyünk útjukat tévesztett boldogtalanok. Ez az egész világ tele van okos boldogtalanokkal. Rendkívül sok észre van szükség ahhoz, hogy egy cukorgyárat megtervezzünk. Hatalmas területre, és sok ezer emberre. Mindez egy méhecske fejében megtalálható, és a méz jobban és könnyebben hasznosítható a szervezetnek, mint a szintetikus módon előállított cukorka. És a repülőgépet is csak a madarak tanulmányozása után sikerült megszerkeszteni, és a tengeralattjárót is a halak vizsgálata után, vagy a helikoptert a szitakötő rovar mintájára, mert nincs nekünk semmink, amit ne úgy kaptunk volna... A bölcs ember megismeri a természetet, és használja törvényszerűségeit, az "okos" meg gögösen épít egy természettől elszakadt civilizációt, ez a Sátán sugallata: „Olyanok lesztek, mint az Isten.” Melyik út a legjobb a három közül? Azt mondja Pál apostol: kiváltképpen való utat mutatok néktek. Ennél alább nem adjuk, ez a legmagasabbrendű főútvonal, ha emberi mértékkel "keskeny út" is. Valaki egyszer, így szólt; én vagyok az út, az igazság és az élet. Igen, ezen az úton lehet eljutni az igazsághoz, a boldog élethez és az örök élethez. Sose légy te középutas, középszerű, ne járj a "hasznos" középután, a kiváltképpen való úton járj! Lehet, hogy egyszer majd már csak botorkálsz, később vánszorogsz, talán össze is esel, de lelked célba ér!

harmadik évezred küszöbén

Először is tisztázzuk, hogy sokkal többedik évezred előtt vagyunk. A kétezres év Jézus óta telt el, /ez a kitelt idő magyarul/ ami Ő utána ment végbe, de előtte is volt emberi történelem. Hogy Krisztustól számítjuk az időt, nem véletlen. Mindig csodálkozom, hogy úgynevezett keresztény tanulmányírók is azt írják, hogy i.e. meg i.u., vagyis időszámítás előtt és után. Szégyelljük tán, hogy Kr.e. és Kr. után? Nem Ő az idők teljessége? Már harminc évvel ezelőtt is megjelentek újságcikkek, hogy mi lesz a kétezredik évben -szerintem semmi különös. Olyan lesz, mint 1796, vagy 2117. Az időnk és a sorsunk nem a csillagokban van megírva, hanem a Kijelentésben. Lehet, hogy holnap, vagy holnapután jön el Krisztus "ítélni eleveneket és holtakat", de lehet, hogy egymillió év után. Ezért jó megfogadni a bölcs tanácsot: úgy dolgozzál, mintha örökké élnél, és úgy imádkozz, mintha holnap meg kéne halnod... Hatalmas föladat nehezedik az emberre. Ő azt hitte, ez a természet „leigázása”. Pedig nem ez a tennivaló. Készülni, és másokat készíteni ebben az úgynevezett vajúdjó világban az ember igaz megismerésére, és az Isten, a megfogalmazhatatlan, az elhívó-megváltó, a Szentséggel való találkozásra, ki adta magát egykoron Betlehemben. A múltból jövőnk mindnyájan. Néha megszépítjük és megmászítjuk, pedig akkor is megvoltak a bajok, csak mi menekülni akarunk a jelen elől. Múltunkon változtatni már nem lehet. Hiába énekelnek nosztalgizáló emberek. Ha akarom, ha nem fogadom el, ha felismerem, vagy radírozok szubjektív szempontokból, a múltunk mindenképp egyik meghatározója jellemünknek. Isten úgy teremtett, hogy tudom formálni a jelent. A jövőre pedig úgy tekintek, mint ami az Úr hatalmában van. Szerető kegyelmével megadta nekem, hogy már most formálhatom én is a jövőt. Csak az formálja az igazi jövőt, aki a Kijelentés talaján áll. Egyiptom, Asszír-babiloni birodalom, Római világ-uraság, Hitler, Sztálin és az eljövendő ilyenek: mind megbuknak, mert nem a bűnös emberé, hanem a Szentségesé a jövő. Neki egy évezred, vagy évmillió olyan, mint egy „örjárásnyi idő éjjel”. /Zsoltárok könyve/ Ne félj tehát a számmisztikától, meg az asztrológusok régi és mai babonáitól, melyeket a Biblia már több ezer éve cáfolt. Ez ezredfordulón idétlen számoktól eltekintve, tedd örök szíved a Mindenható elé, lásd meg az örökkévalóságot, és a világ-végét. Ez számodra akkor köszönt be, mikor eljön halálod. Mert túl életem és halálom és minden kétségen, egy szó hangzik: Istené a tér, az idő, az ember, és minden.

A Duna

Este van. Kertünkben állva
fekete Dunára révedek,
ilyenkor, esték alján, alkonyatkor
feketék lesznek a fénylő vizek.

Homály van már a hegyek alján,
de nyugaton kelet-színû az ég.
Keleten már csak füstfelhõ van,
a város, a gyáarak, hol minden megég...

Közelről néznénk, forgók alján
hörögnek halott szerelmeink,
ki tudja, mit zúg, lehajtott fõvel
hallod õsidõk hangjait.

Feketén folyt az évmilliós nagypatak.
Megy szüntelen, mint életünk rohan,
viszi a bánatot, a történelmet,
de reggel újra csillog boldogan.

A Diósjenei patakparton

Lila sötét az ég, már itt-ott
egy-egy nagyobb csillag fölragyogott,
az égbenyúló jegenyesor alatt
a patak halkán tovarobogott.
Jegenyékkal együtt nõni az égre,
vagy csöndben szétomlani, mint a víz,
megmondaná már valaki végre,
hogy idehozott utam merre visz?
Hol vagyok otthon, itthon-e talán...
elfogyok én, is mint a víz.
Eltûnök majd, mint a pataknak habja
de a lélek örök, mert egyre hisz.
Hát fölmutatok, egyre fel,
mint a jegenye integetõ karja,
sárba ragadt életemet
mennyei szellõ simogatja.

A Golgotán

A baloldali lator végleg
megmakacsolta magát.
Már végképp nem érdekelte semmi,
az se, mi lesz “odaát”...
nincs odaát, gondolta,
csak semmi,
ha kínok között kell elmenni,
legalább most kemény legyek!
Ne röhögjenek az emberek.

Nem... majd tán bocsánatot kérek
álom-királytól!... úgy hörög, mint én.
Sose lesz úr e leköpött alak
ezen a véres földtekén.
Atyjához kiáltoz a gyáva...
Bezzeg én nem könyörgök!
Tudom, dögtemetőre dobnak,
nem is jutnak reám göröngyök.

És mégis-mégis félszemmel elnézem;
ez mintha tudná igazát...
ő valahogy biztos benne,
hogy Atyja várja... odaát.

A munka becsülete

Összeavartuk a dolgokat.
A rabszolgamunka átok.
De szép alkotás örömét
igaz munkába találtok.
Lenézzük egymás munkáját,
“tanár, orvos, a pap henyél”
- gondolja, ki nagyon nehéz
fizikai munkából él.
-A munka sokféle. Mindegyik
szükséges legyen,
kerek a világ, és a becsület
segítőtársként van velem.
-A munka nem nemesít, hanem:
nemes szíveknek minden munka,
lehetőség, önmegvalósítás,
szent cselekvés. Lét ősi titka.

A zárandok útja

Mindig úton és mindig mégis otthon
a sínek mifelénk tágulnak,
a végtelenben nem találkoznak
e különféle párhuzamosok.
Nagyon üres a pályaudvar,
városunk alszik odaát,
az utolsó vonat után is lesz vonat-
csak várd végig az éjszakát.

Ama régi malomkövek

“nincsen pénzem se dohányom,
vedd meg pajtás a dolmányom”

Nem kellünk mi testvér
sehol a világon,
furcsa buta ember
kinek szíve lángol
idegenek voltunk
régimalkövek
a mi eszméinket
s minket megöröltek.
Tapostunk mi sok-sok
kisváci udvarban
sár alól kivillant
malomkő darabban.
Kerek malomkövek
vékonyra kopottak
járda lett belőlük,
ezt hozta a holnap.
Kerek malomkövek,
trágyával takartak
középen, mint szíven
a nagy üres lyukak.

Ami megmarad

Ha meghal valaki, akit szerettél,
félíg te is meghalsz vele,
majd fél életed egésszé válik,
mert benned van tovább élete.

Csak néznek rád, hogy nem félsz a haláltól.
„halálba van elrejtve életed” ...
és ezért szebben szolgálja a lelked
földi utadat. Meg a két kezed.

Minden „nagy” barátságnak, szerelemnek,
valami miatt vége szakad,
de amit úgy ajándékba kaptunk:
a Megmagyarázhatatlan megmarad.

Börzsönyvidéki szél...

Éjjel hozza a síkság üzenetét.
Ma is ugyanúgy mint rég.
Talán benne van kelet illata,
amit érzett a tatár kán lova,
és ami a honfoglalók haját,
meg a török zászlókat cibálta... odaát,
a lét túlsó partján a katonák
és az anyák, a csecsemők a csöndben
feksznek, megfoghatatlan fürgetegben,
hát fúj a szél, meleg tavaszi szél
“kinemmondott” érzelmekről beszél,
s a hûvös őszi fuvallat keze
levéllel hinti sírunkat tele.
Fúj egy szél, zúgását hallod,
“honnan jö és hová megyen...”,
hol született és hol fog meghalni,
tengerparton, vagy Csóványoshegyen?

A pillanatok jöttek-mentek
tekinteted úgy elsuhant.
Most szélcsend van, és egyre hallom
halk, szelíd, kedves hangodat.

Gyertyaláng

Nagyapa hallgatta a rádiót,
Asztmás, vén készülék recsegett,
de megértettük mit beszélnek
a hírekben az emberek.
Öreg rádió átélte már
valaha a nagy árvizet,
pedig ellepték őt deréki
iszapok, mocskok, szemetek.
Történelmünk is sok-sok árvíz
-de mindig jönnek jobb napok.
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

Karácsonykor, ha este énekeltünk,
kint vastagon terült a hó,
mikor átéreztek azt, hogy
nem elmúló, ami jó,
mikor apánk a gyertyát meggyújtotta,
együtt volt a kis rokonság,
angyali szárnyuhogással
leszállt közénk a boldogság.
Megáll az idők teljessége
-felejtünk múltat, holnapot...
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

Diósjenőn, tavaszi reggel
elmélkedtem az irodában,
gyertyát gyújtottam kora reggel
a papírszagú félhomályban.
Aztán valahogy úgy maradt.
Mikor a templomból bejöttem,
ott égett az íróasztalon,
a déli verőfényben.
Égett a láng itt, mint ott a lélek,
emlékek milliója elfogott...
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

Ha majd megyek...

Üres kézzel kell elmenni.
Állni döntőbíráim elé.
Nincsen kalász, mit én arattam,
amit nyújthatnék öfelé.

Hogyan állok majd teelötted
számot adni, nagy-jó-uram,
nincs senki már, kit szerethetnék,
nekem a Semmi az utam.

Csak teljes szívvel lehet menni...
Ó majd fogja a szívemet,
ami tele volt szeretettel,
s megsimogatja kezemet.

Kisváci ősz

Reggelenként teherhajóknak
rezgő száján a tánczene
megőrült kedvvel ordítózott,
agyamat dalba fonta be.

Ha ordítózva vagy kacagva
rohannék útra fényes őszben,
elfognának az első sarkon,
szidnának sértődötten, bőszen.

Szorította és szólította
ideges, nyugtalan szívem,
vízhabok tükrén jobban láttam,
hogy magamban az ősz vizem...

De hát, hogy magyarázzam el
e rohanó világban,
hogy fényes őszben kezdetek
s tavaszban is halál van?

Testem ha nyugszik

Testem majd nyugszik agyag alatt,
csak csont marad, az is egy időre,
néma leszek, mint nyugvó szél
a patak szélén elterülve.

Bár szerettem volna fiatal maradni,
déli szél és női kéz simogatását
a napfény alatt szóltanul élvezni,
de hallom már elmúlását, rohanását

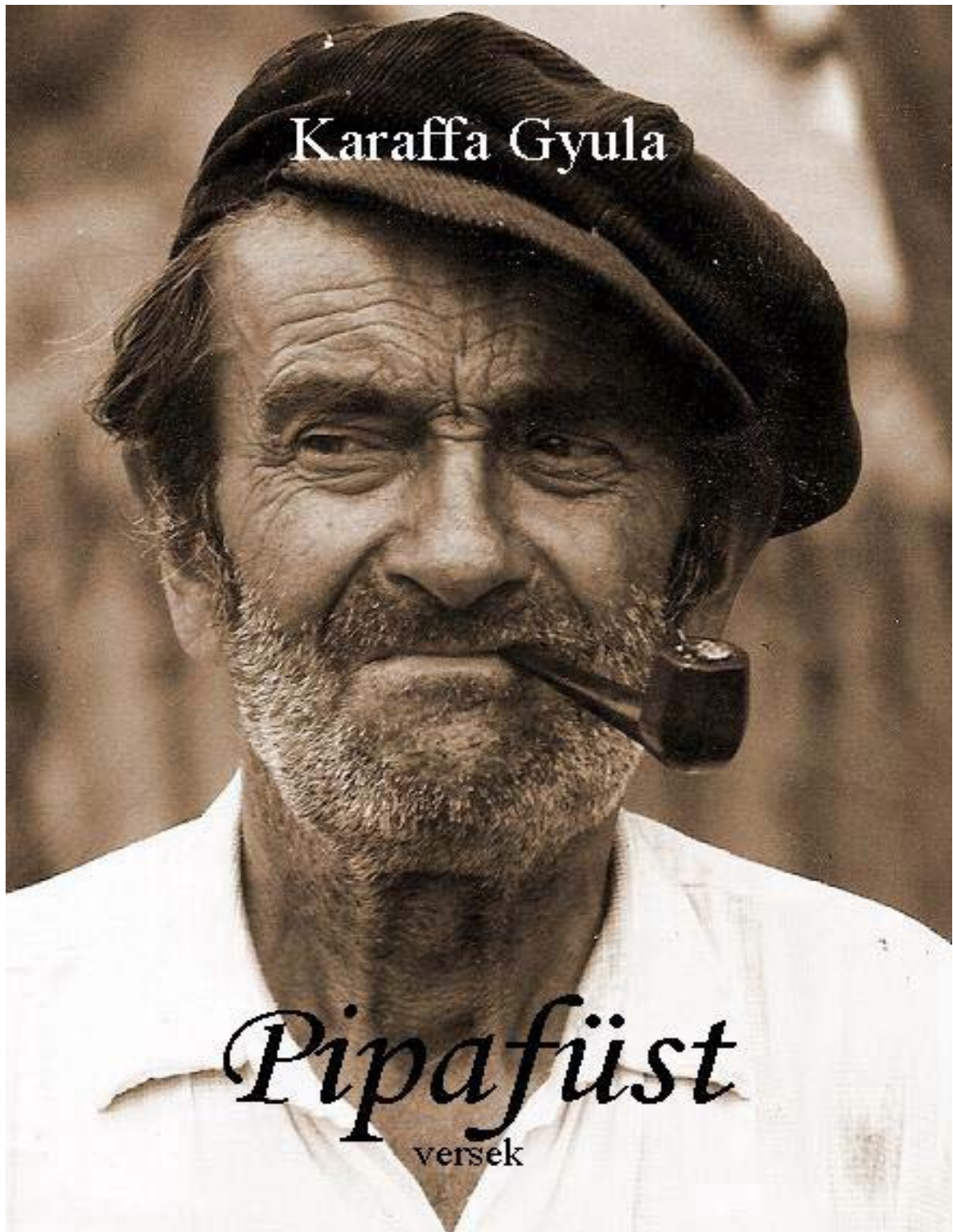
rajtam kívül és fölül álló erőknek,
ó, hadd maradjon bennem még a régi
erő, ami belülről jön és égi,
bennem folyt össze az új és a régi,

élni fogok, nem agyag alatt,
nem belőlem nyíló vadvirágokon,
a Feltámadott végigsimít egykor
gazos, behorpadt síromon.

Cegléd József Kázmér
Kívül a birtokon

Kívül a bitokon címmel jelent meg Cegléd József Kázmér novelláskötete. A könyv a Spangár Könyvek sorozat II. darabjakén látott napvilágot. Lapunk állandó szerzője méltó a figyelemre, novelláival több országosan kiírt pályázaton jó eredményekkel szerepelt. A kötet 1500 forint+ postaköltség áron megrendelhető a remzak@freemail.hu címen.

Karaffa Gyula

Pipafüst
versek

Pipafüst címmel jelent meg Karaffa Gyula válogatáskötete. A kötet anyaga nagyrészt országos lapokban már megjelent verseket tartalmaz, de helyet kapott néhány régi, még sehol sem publikált vers is. A kötet a Spangár Könyvek III. darabjaként látott napvilágot. Megvásárolható, megrendelhető 800 forint+postaköltség áron a karaffagyula@gmail.com címen.

SZÁZDI SZTAKÓ ZSOLT

1552

XIII. Az összeesküvés

Mehmed életében sok gazságot elkövetett. Gyerekkorában ha egy kóbor kutya ment el mellette, nem állhatta meg, hogy jól oldalba ne rúgja. Most pont úgy érezte magát, mint ahogyan azok a szegény párok érezhették magukat, amikor ő esztelen, gyerekes csínytevésből bántotta őket. Mikor aznap a kudarcba fulladt vállalkozásról visszatért, egész úton azon törte a fejét, hogyan magyarázkodják ki Kara Mészler előtt. Az az átkozott gyaur pap nyomtalanul eltűnt, hiába tették tűvé utána a környéket, bizonyára ez is egy volt a gyaur papok átkozott bűbájosságai közül.

Kara Mészler azonban nem érdekelte holmi bűbáj, ő a kincseket akarta, és éktelen haragra lobbant, és mikor ő dühöngött, még a legutolsó rabszolga is reszketett. Amalt azonnal felkötötte, őt pedig megkorbácsoltatta. De ami még ennél is fájdalmasabb volt Mehmed számára, hogy megérezte, mint veszíti el Kara Mészler bizalmát, és nála senki se tudta jobban, mit is jelent Kara Mészler bizalmát elveszíteni. Versenyt futott az idővel, és ennek a versenyfutásnak az egyetlen tétje a feje volt.

Volt azonban ezekben a szörnyűségekben egy biztató mozzanat is, és reménykedett, hogy ezt a hasznára fordíthatja. Amal, mikor akasztani vitték, a félelembe beleőrülve össze-vissza kiabált. Azt is elárulta, hogy ő ölte meg Babajgát. Valami összeesküvésről is beszélt, ami Kara Mészler ellen irányult. Beszélt volna még tovább is, csak hogy társai sietve nyakába dobták a hurkot, és felhúzták. Mehmed azonban ekkor már tudta, amit tudni akart, vagy legalábbis megsejtette a többiek sietségéből.

Még azon az éjszakán újabb látogatást tett a vén banya sátrában, és újból átkutatta. Csakugyan, különböző rejtekhelyekről több levél is előkerült, amelyek a budai pasa környezetéből származtak. Kiderült belőlük, hogy Babajga a budai pasának kémkedett, és rájött, hogy Kara Mészler a pasa ellenségeivel van kapcsolatban. Az utolsó levélben pedig már egy összeesküvést emlegettek, amelyben Kara Mészler környezetéből többen is részt vesznek, és ezt az összeesküvést Babajga irányítja.

Mehmed lelke ujjongott, amikor ezt a levelet olvasta, mert úgy érezte, hogy megint sikerült kihúzni a fejét abból a hurokból, ami már-már megfojtotta.

...

Mehmed most ott lebzsel a folyó partján, és azon gondolkozott, hogyan tovább, amikor Szandzsákot pillantotta meg, aki a lovát csutakolta. Úgy érezte, itt a kedvező alkalom, amikor kézbe veheti a szálakat, és ő mozgathatja tovább. Megszólította a katonát:

- Béke veled, Szandzsák!

- Veled is, Mehmed!

- Szegény Amal, még most is a fülemben cseng az a kétségbeesett ordítása, amikor akasztani vitték, aztán a csigolyák roppanása, ami után még percekig rángatózott a teste. Bizony, bármilyen nagy gazember is volt, ilyen sorsot azért nem érdemelt, - kezdte a beszélgetést ravaszul, tudta, hogy a katonák közt mekkora felzúdulást keltett a kegyetlen büntetés, és Szandzsák még Amal barátja is volt. - Rádásul mindezt egy átkozott gyaur pap miatt.

- Mindenki ismeri nagy jó urunk szigorúságát, - válaszolt Szandzsák egykedvűen.

- Bizony, ezt magam is megtapasztaltam. Nem ismer a mi urunk se hálát, sem irgalmat. Olyan, mint a veszett kutya.

Szandzsák rábámult:

- Mit bámulsz, mint borjú a kapura?

Szandzsák elkapta tekintetét, és újfent a lovát kezdte csutakolni:

- Szegény Amal. Ugye ti földik voltatok?
 - Igen.
 - Honnan is? Anatóliából ugye?
 - Onnan. Ott hagytam anyámat, és két húgomat.
 - Szegény Amal, már sose fogja meglátni szülőfaluját, otthonát, szüleit, testvéreit.
- Szandzsák hallgatott, és úgy tett, mintha nem hallaná amit Mehmed mond, de az észrevette, hogy mondanivalója szíven taláta. Mintha csak most jutott volna az eszébe, megjegyezte.
- Úgy hallottam, nálatok szokás a vérbosszú.
 - Szandzsák nem bírta tovább, felkiáltott.
 - Mit akarsz tőlem?
 - A barátod akarok lenni.
 - Hogyan lehetnék mi barátok, hisz én csak egy egyszerű szpáhi vagyok, te pedig Kara Meszler kegyence.
 - Csak voltam.
 - Honnan tudjam, hogy igazat beszélsz? Mindenki tudja, hogy nyelved akár a kígyóé, és mérget lövell.
- Mehmed megremegett, mert elérkezett a döntő pillanat, jól kell játszania szerepét, különben elveszett:
- Bizonyítékot akarsz? Tessék, itt van.
- Mehmed előhúzta a listát, és oda akarta adni Szandzsáknak:
- Egy lista, amin rajta van a te neved is, és azt ugye tudjuk, hogy Amal nem egyedül ölte meg Babajgát. Ezt elárulhatnám Kara Meszlernek.
 - Kara Meszler nem szerette Babajgát, a gyilkosa neki is szívességet tett.
 - Csakhogy én egy levelet is találtam, ami egy Kara Meszler elleni összeesküvésről szól, és amiben többen benne vannak az ő környezetéből.
- Szandzsák magabiztossága odalett, idegesen körbepillantott, vajon van-e tanúja a beszélgetésüknek:
- Mit akarsz?
 - Van egy tervem, hogyan szabadulhatnánk meg Kara Meszlerrel, de szükségem van a segítségetekre.

XIV. A remete

- Fáradt vagyok, vegyél föl! - nyûgösködött Ellák, amikor már egy fél napja mentek megállás nélkül. Jurica karjába vette, magához szorította a kicsi testet, maga is meglepődött, hogy milyen könnyû. Ellák ösztönösen átkarolta a nyakát, fejét vállára hajtotta.
 - Éhes vagyok, - nyafogott tovább.
 - Mindjárt megpihenünk, - csitította Jurica.
 - Amint alkalmas helyet találunk, - tette hozzá Dienes.
- Néhány percre megint némán mentek, csak a gallyak roppantak a lábuk alatt, és a madarak szüntelen trillázása kísérte útjukat. Az erdő fái közül kiléptek egy tisztásra, amit a zenitjén álló nap beragyogott. A tisztás szélén tiszta vizû forrás csörgedezett, a partján egy terebélyes diófa állt, ami alatt egy rozoga viskó volt. A viskó annyira rozoga volt, hogy a diófa törzsének dőlt, de még így is az volt ember érzése, hogy egy erőteljesebb szélroham összedöntené:
- Egy tisztás, itt megpihenhetünk.
- Jurica megszaporoázta lépteit.
- Nicsak, egy kunyhó. Vajon ki lakhat benne?
 - Mindjárt megnézzük, - mondta Dienes, és elindult a viskó felé.
 - Hahó! Lakik itt valaki? - kiáltotta, de minthogy választ nem kapott, a picike ablakhoz ment, és bekukucskált. - Úgy látszik, ez lakatlan.
 - Vagy csak az erdőben van, aki itt lakik.

- Akárhogy is van, menjünk be, - mondta Dienes, és elsőnek ő indult meg – reméljük, hogy nem zavar el minket, ha megjön.

Ahogy betaszította az ajtót, az kiesett sarkából, és orrfacsaró bûz csapott az arcába, mintha nem is emberek laknának itt, hanem állatok. Még levegőt is csak nehezen tudtak venni, és olyan sötét volt, hogy tapogatózniuk kellett.

- Valaki van itt, - suttogta riadtan Jurica.

- Olyan sötét van itt, mint a legsötétebb verem mélyén. A pokolban lehet ekkora sötétség.

- Hallom a szuszogását.

Szemük lassacskán hozzászokott a sötéthez, és már képesek voltak bizonytalan körvonalakat is megkülönböztetni. Bár még így is ijesztő volt, hogy szinte semmi fény nem jutott ide be, és így tényleg, mintha a sötétség birodalma lenne ez a csöppnyi viskó:

- Itt az ágy, valaki fekszik rajta.

Jurica letette az időközben elszenderedett Ellákot, és az ágyhoz lépett, kezét az ágyon fekvő alak homlokára tette.

- Forró, - suttogta.

- Ne! - nyögött föl kétségbeesetten az alak, és meredt szemét egyenesen Juricára szegezte, de mintha nem is őt látná, hanem valami mást, ami elborzasztaná, mert karját védekezve emelte fel. Jurica ijedten kapta el a kezét, és ekkor a másik zihálva beszélni kezdett.

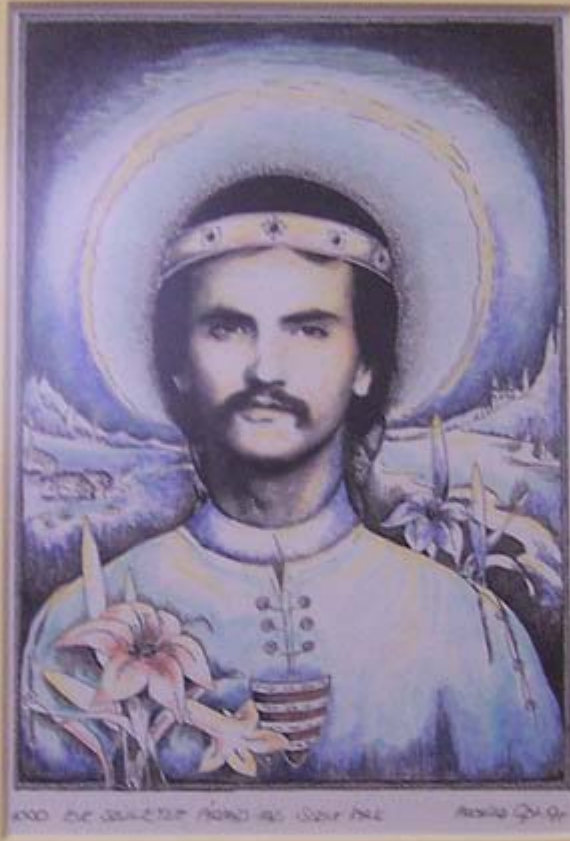
- Ne, Istenem! Könyörülj meg rajtam, szegény bûnösön, irgalom Istene! Nem akarok örök tûzön égni, félek Istenem! Érzem, hogy a tûz már belülről éget, kegyelem! Tudom, nagyot vétkeztem Ellened. Rútul megszegtem eskümet, amit a Te nevedre tettem, és ezért a pokol tûzében fogok égni, de nagy a Te kegyelmed, és én már jóvátettem bûnömet. Igen, én Máté páter vétkeztem, de vétkemet jóvátettem! – felsóhajtott, teste görcsbe rándult - Istenem, ez a tûz!

- Félrebeszél a szerencsétlen, magas láza van, - mondta Jurica. - Ki tudja, mióta fekszik itt.

Ekkor Dienes, aki eddig ott állt a háttérbe húzódva, most odalépett Jurica mellé, és halkán megkérdezte:

- Most akkor mit csináljunk?

- Mást nem tehetünk a szerencsétlenért, minthogy mellette maradunk, aztán pedig keresztény módon eltemetjük.

1800 THE GUILTY MAN AND HIS WIFE
1800 THE GUILTY MAN AND HIS WIFE

MAJNIK LÁSZLÓ

Bársonyszék, sezlony, szappan

bánom hogy felnöttem s ezzel otthagytam minden
azon a bársonyszéken amit nagyapám vett '56 telén
ott van minden ingem mellényzsebben minden vágyam
ragacsos abroszok a kacsaszíros nyárban
nem tudom minek érkeztem meg tegnap
hólapáttal tornacipőben hányva a hőséget
december van és nem tudom miért süt a nap mindig

a kiterített térképek talán elvezetnek valahová
nagyapám fotói talán megmutatnak valamit
de ki mondja meg hová nyúljak hisz annyi név meg szám van
kibogarásznám a holnapot de apám mindig megzavar
meztelen vagyok és nem bánom csak jönne már
valami nőnemű lény aki lefejti bőröm
tudatosan építem le szellemem

utálom hogy felnöttem s emiatt ottmaradt minden
azon a sezlonyon amin nagyapám feküdt a munkásörségen
biztos maradtak még fegyverek de ki tudja hol az a sezlony
biztos hogy meghalok mostmár secko jedna
hangyák fogják őrizni testem
senki sem tudja merre tartok de anyám néha túllő a célon
idegeim hajszálak csak a napokat számolom

voltak katonák műanyagból meg babák kibelevve
én voltam mind de látom ez téged úgysem érdekel
ott maradt minden azon a réten ahol fociztunk
búzlóttél a szappantól amit apád gyártott otthon
töpörtyű helyett mert pénzéhes volt mindenki a családban
disznók roncsa rohad kinn a frissen szántott kertben
kolbász illata öregszik a füstölőben

nagyapám meghalt mielőtt felnöttem

AUDITOR

Szávai Attila írásai

Fészercsend

Laslie Rigby a tengerparton ült a kempingszékben és engedte, hogy a fiatal lányok vihogása átjárja kicsit a lelket. A fiatal lányok bikinikben dobáltak színes labdákat az égre, röhögtek, sütött a nap, szálltak a kis színes bolygók bele a kicsi kezekbe és közben megállás nélkül szóltak az éles hangú mobiltelefonok.

Ekkor gondolt arra Laslie Rigby, hogy „Lakatot tenni az ilyen lányok hasára, hogy nehogymá' ezek szüljenek herceget a fehér lóra, hogy aztán legyen akit várjon egy rózsaszín csaj, ha elmegy a kedve végleg a mosogatástól. Reggel, miközben Isten megnyomja a play gombot újra, hogy megint beinduljon a világ, eszembe jutsz és arra gondolok, hogy de jó lenne már tényleg elhinni: igenis van még táj a hegy mögött.” Ilyeneket is szokott gondolni Laslie Rigby. Sőt, ilyeneket szeret csak igazán gondolni. Aztán, mivel Laslie zenész, a város legjobb zenésze, el is szokta énekelni ezeket a dolgokat. A közönség meg jól meghallgatja, vannak, akik értik, vannak, akik nem, a végén mindenki boldog, mert a koncerteken mindenki boldog, hiszen történik végre valami a hallójáratokban.

Laslie mindig kedvelte a fészereket. Már gyerekkorában is nagy kedvvel látogatta a falusi praktikum és szükség eme intézményeit. Talán a félhomály fogta meg, vagy talán a pókhálók jellegzetes, feszes szaga. Dalt is írt már róla, aminek a címe: Fészercsend. A dal szerint ez a legnagyobb csend, mely talán némább és súlyosabb az univerzum legsötétebb, legtávolibb, legigétlenebb tájainál. Egészen pontosan, a hajnali fészercsend: A lyukas bádogedények hallgatása, a törött tükör görbe fényei, kopott bútorok magánya, a fakó képeslapok, hogy jól vagyunk, jó időnk van, eldobott fésűk foghiánya, az újságpapír-sárgulásban alvó sporteredmények, a friss macskaszar langyos hurkája a sarokban. A macskák is tudják, mi az a fészercsend. A fészercsend várakozás is egyben. Sőt egészen tömény megfogalmazása a várakozásnak. Laslie Rigby szerint ez majdnem olyan várakozás, mint mikor a hasogatni való farönkök várják a baltát és a konyha téli melegét, hogy aztán ők maguk is tűzzé legyenek, tehát fényben és hőben fejezzék ki magukat.

Laslie mindig megvetéssel és lekezelően bánt azokkal az emberekkel, akik ha a szükség úgy hozta a kerti munkák és a ház körüli teendők közepette: lehugyozták a fészercsend falát. Ez Laslie Rigby szerint tapintatlanság, sőt szerinte ezzel az erővel a hálószobába is hugyozhatnának. Máig visszhangzik fülében a hang, mikor egy gyerekkori fészercsendes délelőttöt egy falubéli jóember - aki valamit segített a ház körül – vizezése szakította meg, törte, robbantotta fel. Az először bizonytalan, majd bő csobogású, aztán ismét halk nesz odakintről és a nem sokkal később jól érezhető hűgyszag.

Laslie gyerekkori álma az volt, hogy ha kicsit nagyobb lesz, akkor nagyapjával titokban úrhajót építenek majd a fészercsendben, hogy aztán elvihessék megmutatni az úrlényeknek a fészercsendet. Tudja meg minden úrlény, mifene csodák vannak a földön és ha tudnak, mutassanak ennél különbet. De nagyapa meghalt, és halálával inkább csak srófolt egyet a fészercsenden. Mélyebb lett, mélyebb, egészen a velőig ér. Az úrlényeknek így lövésük sem lehet az igazi fészercsend mikéntjéről, hogyanjáról, és a halkuló csobogás utáni hűgyszagról.

Erre gondolt Laslie Rigby, miközben a tengerparton fiatal lányok bikinikben dobáltak színes labdákat az égre, röhögtek, sütött a nap, szálltak a kis színes bolygók bele a kicsi kezekbe és közben megállás nélkül szóltak az éles hangú mobiltelefonok.

Átnevelő kecsketelep

Utoljára a zöldség- és haszonállat kereskedés előtt láttam. Éppen póré hagymát vett és egy kecskét. Hangosan káromkodott és szidta az állatot, mivel a jószág heves érdeklődést mutatott a póré hagyma irányába. A saját szarvad dugom a seggedbe, ha még egyszer rámekegsz a hagymára, mondta, majd rántott egy határozottat a kecske nyakába kötött madzagon. Galkovics talán azért volt izgatott, mert már megint azt kérdezte tőle a zöldséges, hogy na, képviselő úr, hogy megy a magas és nyugtalan helyi politika. Többek szerint Galkovics a kecskét is azért vette, hogy legyen min levezetni a feszültséget, meg állítólag szép gondolatok születnek, ha egy békésen mekegve legelésző kecskét figyelünk, bár többek szerint ez hajlam, genetika és lelki fejlettség kérdése. Galkovics pont az ilyen kérdései miatt nem kedvelte ezt a zöldségest, ha tehetne nem is ehhez járt, hanem az út másik oldalán lévő árushoz, csak azt meg bezárta a faluvezetés, mert az ottani tulaj gyakran túlpolitizálta a karalábékat. Ezt úgy kell érteni, hogy a jóember, mivel nem látott más kiutat a helyi politikai válságból, gondolt egyet, illetve utána gyorsan még párat, majd saját pártot alapított, aminek a karalábé lett a jelképe. A pártgyűléseket a raktárban tartották az alapítók, mivel a zöldséges szent meggyőződése volt, hogy az új párttagok képzeteire kedvező hatással lesz a vastag zöldségszag, ami úgy betérítette a raktárat, hogy már az ablakon is bőrs réteggént ragadt meg a sok növényi kipárolgás. Alig lehetett kilátni, szinte hallani lehetett a fotonok nyögését, mire nagy nehezen bejutottak összeállni valami fényszerűvé. A zöldséges sajnálta kiengedni a zöldségszagot az utcára, nehogymá' csak úgy fizetés nélkül szagolgassa akárki az ablak alatt. Viszont légmozgás híján kissé nyúlós lett a fekete retek és az almák is veszítettek az állagból. Egy ideig ráncatlanító krémmel próbálkozott de nem használt, sejthettem volna, gondolta, az asszonyon sem segített. Aztán az almákat, úgy ahogy voltak rakáson, slaggal kezdte locsolni, hogy menjen beléjük egy kis lé. Talán az asszonnal is így kellene, gondolta, hátha a hideg víztől úgy megfeszülne az arca, hogy még a szőrököt is ledobná a masszív pofacsont. Mert a felesége arccsontja, sőt egész pofastruktúrája akkora, mint valami intézmény. Az ötletnek, a slaggal elkövetendő arclocsolásnak nem örült kimondottan az asszony, de megígérte, hogy a szörzeten még lehet segíteni, csak, ahogy azt hallotta, ha elkezdi vágni, be fog erősödni. Nem baj mondta a zöldséges, majd erősebb késeket veszünk az elektromos kaszába. A zöldséges által dirigált politikai párt néhány hónapokig működött csupán. Miután bezárták a zöldségboltot, a pártnak is annyi lett, hiába, zöldségszag nélkül nincs motiváció, motiváció nélkül meg nincs politika, ami meg az nélkül van, azt megeheti a kecske. A kecske állítólag mindenevő, széles a skála, káposztától a szórólapokig, sőt ha jobb kedve van, még a bérlettokot is megkezdi. Ezért nem szerette Galkovics ezt a zöldségest, mert túlpolitizálta a karalábékat. A kövér politikusnak a kecskét meg át kellett nevelnie, mert szerinte az állat többször mekegett jobbra tartott fejjel, mint balra. Eleinte bajban volt Galkovics, hogy most akkor a neki jobb oldal, az a kecskének bal, és fordítva, végül miután teljesen elbizonytalanodott az ügyben, bezárta a kecskét a fészerbe. Így legalább nem látta és kontrollálni is tudta, hogy mit evett az állat, mit nem. De legalábbis nem idegesítette azon magát, hogy merre mekeg a kecske, nem rég már szó szerint a haját tépte, mikor a kecske az egyik irányba egyet mekkentett, a másikba kettőt. Az ő idegei sincsenek kötélből, hiába politikus. Volt is ez ügyben egy javaslata a képviselő-testület felé, hogy kötelezően és maradék nélkül meg kell tanítani beszélni a falu kecskéit, mivel a száraz mekegést nem érteni, és így azt sem lehet kizárni, hogy Galkovics, vagy más közelálló politikus jóannyát szidja a jószág és az sem elképzelhetetlen, hogy valami összeesküvésen törik a fejüket, hogy aztán világgá mekegjék, vagy legalábbis minden kecskének a faluban. Az új oktatási tervet Galkovics koordinálta, éjt nappallá téve hónapokig dolgozta ki az új helyi oktatási törvényt. Tervei szerint hamarosan már kollégium és épülhetne a vidéki kecskének, hiszen ha a faluban egy kecske is hamis ideológiát vall, akkor nem lehet kizárni, hogy a környék bármelyik kecskéje tévúton járjon a politikai legelőket illetően. A testület 6 igen, 2 nem, 1 fő tartózkodással megszavazta az átnevelő kecsketelepről szóló előterjesztést.

PÁLYÁZATOK

“TÉL” - Irodalmi pályázat

Kiíró: Barátok Verslista - Vizuális Pedagógiai Műhely

Pályázat címe: “TÉL” - Versek a télről.

Pályázhatnak: Magyarországon és határainkon túl élő magyar nyelven író amatőr írók - kortól és foglalkozástól függetlenül bárki - kizárólag saját maguk által írt, magyar nyelvű versekkel.

Beérkezési határidő: 2007. december 15. éjfélig.

Kategória: irodalmi, vers

1. A Vizuális Pedagógiai Műhely pályázatot ír ki az alábbi témakörben:
“TÉL” - Versek a télről.

2. Célunk, hogy az amatőr költőknek és íróknak e módon is segítsük interneten való megjelenésüket.

3. A pályázaton korlátlan számú verssel lehet indulni a megadott témakörben.

4. A benyújtott pályázatnak tartalmaznia kell egy aláírt, (személyi igazolványszámot, pontos lakcímet, teljes valódi nevet - és esetlegesen ettől eltérő írói nevet, amin megjelenni kíván - is tartalmazó) Nyilatkozatot a szerzõtől, miszerint a pályamű(vek) saját szellemi terméke(i), és a szerző hozzájárul annak térítésmentes leközléséhez a Vizuális Pedagógiai Műhely ill. a Barátok Verslista által fenntartott honlapokon (www.vpm.hu; www.verslista.hu; www.poeta.hu) illetve a Vizuális Pedagógiai Műhely ill. a Barátok Verslista esetlegesen nyomtatásban megjelenő kiadványaiban.

(A Barátok Verslista jelenlegi tagjainak e Nyilatkozatot nem kell elküldeniük, mivel e pályázatra is vonatkozik az általuk már elfogadott 2007 évi Verslistás Szabályzat.)

5. Beküldés: a pályázati anyagokat e-mailben (csatolt fájlként Word dokumentumban - Times New Roman betűtípussal, 12-es betűnagyságban, normál sorközzel, 2,5-2,5-es margóval, 1 hasábos tördelésben) fogadjuk, a tel2008@poeta.hu email címen december 15.-ig.

A pályázatok beérkezését visszaigazoljuk.

A szerzők nyilatkozatát (hogyan saját szellemi termékéről van szó) a következő postai címre várjuk:

Vizuális Pedagógiai Műhely 8263. Badacsonytördemic, Római út 84.

A nyilatkozatnak legkésőbb 2007. december 23.-ig meg kell érkezniük a fenti címre. A nyilatkozat faxon is elküldhető a 87/431-050-es faxszámra, de ebben az esetben is kérjük az aláírt Nyilatkozat elküldését postai úton legkésőbb december 23-ig. Aláírt, postán visszaküldött, a 4-es pontban felsorolt adatokat és a beküldött versek címeit tartalmazó Nyilatkozat hiányában a beküldött verseket töröljük a pályázati anyagból.

6. Nevezési díj: 1.000 Ft/vers. A nevezési díj beérkezési határideje 2007. december 20. A nevezési díjakat a következő címre várjuk: Baranyai Attila 8263. Badacsonytördemic, Római út 84. A csekk közlemény rovatában kérjük feltüntetni: "TÉL 2008 pályázat".

7. Minden beküldött pályázat felkerül a beküldési határidő lejárta után a <http://tel2008.poeta.hu> honlapra.

A legjobb írások nyomtatásban is meg fognak jelenni 2008 évben (folyóirat vagy antológia formájában). A kiadvány megjelenéséről a kiadványba kerülőket értesítjük majd.

8. Pályadíjak: A pályázaton az első három helyezést elért versek írói a Barátok Verslista ill. a Vizuális Pedagógiai Műhely által megjelentetett kiadványokat, verses CD-eket, versesköteteket, folyóiratokat, a Barátok Verslista tagjai által írt köteteket nyernek.

Az I. helyezett 12 ezer Ft értékű, a II. helyezett 8 ezer Ft értékű, a III. helyezett 5 ezer Ft értékű ajándékcsomagot nyer a fenti kiadványokból.

9. Eredményhirdetés: 2007. december 24-én a <http://tel2008.poeta.hu> honlapon lesz megtekinthető. A nyerteseket természetesen elérhetőségükön külön értesítjük.

10. További információ: E-mailben: attila@vpm.hu címen kérhető.

A Magyar Írószövetség a Petőfi Szülőház és Emlékmúzeummal közösen, az Országos Petőfi Sándor Társaság és Kiskőrös Város Önkormányzata **VERSÍRÓI** pályázatot hirdet.

Pályázni **Petőfi Sándor és Arany János** költői és magánemberi kapcsolata alapján **barátság témájú** kéziratokkal lehet. Azt remélik a kiírók, hogy a kortárs költők körében - *a kortárs képzőművészekhez hasonlóan* - rangot jelent a zarándokhelyként gyakran látogatott kiskőrösi múzeumban jelen lenni. Pályázni kézzel írott verssel lehet. Ezzel az a célunk, hogy a pályázó kortárs költők kézírásából egy kéziratgyűjtemény alakuljon ki a három egymást követő évben meghirdetett pályázat során, amit a múzeum majd meg fog jelentetni. (2005-ben a Világosságot!, 2006-ban a XIX század költői című vers alapján írtunk ki pályázatot.) A kézírásokból kiállítást tervezünk szilveszter délutánján, ahol a három díjazott átveheti a kiírók egységesen felajánlott 50-50 ezer forintos díját, amit szakmai zsűri ítél oda.

A pályázattal kapcsolatos elvárás mindössze annyi, hogy a vers kapcsolódjon a kiválasztott téma alapján akár költői, akár emberi barátsághoz vagy a barátságot összetartó, működtető morális magatartáshoz.

Pályázni olyan terjedelmű verssel lehet, ami egy 50x70-es keretben bemutatható.

A zsűri dolgát megkönnyítendő kérjük, hogy a kézírás mellé a gépelt változatot is mellékeljék!

A munkák beérkezési határideje: 2007. december 3. a múzeum címére:

Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum

6200 Kiskőrös, Petőfi tér 5.sz.

(információ: petofiszulohaz@vitae.hu, 06-78-312566/06-20-4574006)

Petőfi szülővárosában 1998 óta minden évben egész napot kitevő kulturális programokkal emlékezünk a költő születési évfordulójára. **Azt szeretnénk, ha ehhez a kicsit missziós kultuszápoláshoz a mai magyar irodalom kiválóságai is csatlakoznának, hiszen Petőfi sokak költői példaképe is, és ezzel hozzájárulnának a tartalmas irodalmi ünnephez.**

A program délután azzal kezdődik, hogy az aktuális év január elsején Magyarországon született gyermekek megkapják a várostól ajándékba a nevükre kiállított, üzleti forgalomban nem kapható **Petőfi-kötetet**. Ezt kiállítás-megnyitó követi pályamunkákból, illetve itt adjuk át a díjakat is. Ezután színpadi előadás Petőfihez vagy korához kapcsolódóan, majd egy XIX. századi – lehetőleg évfordulós – hírességek kedvelt ételeiből összeállított szilveszteri menüt vezet fel egy szakavatott néprajzos, irodalmár vagy a kulináris szokások ismerője. Éjjelkor az ünneplők együtt (fáklyákkal) kivonulnak a szülőház elé, ahol köszöntő és a polgármester serleges fogadalomtétele (országos kuriózum) után átsétálunk az evangélikus templomba, és a rövid ökumenikus liturgia után mindenki megtekintheti az eredeti keresztelési anyakönyvet.

Azért kérjük a verseket kézírással, hogy a kéziratfaló számítógépek elől kimenekítve kialakulhasson a legismertebb magyar költő születési helyén egy kortárs kéziratgyűjtemény is.

A pályázat kiírói nevében eredményes pályázást kívánva köszönettel és tisztelettel:

Dr. Vasy Géza a Magyar Írószövetség elnöke

Dr. Oláh Pál az Országos Petőfi Sándor Társaság elnöke

Domonyi László Kiskőrös város polgármestere

Kispálné dr. Lucza Ilona múzeumigazgató

Kiskőrös-Budapest, 2007. október 24.

E havi számunk szerzői:

Cegléd József (Kázmér) (Bácsalmás, 1954)
Nagyoroszi, közalkalmazott, író

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác,
2007)

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

Majnik László (Balassagyarmat, 1980) Rétság,
zenész, költő, zeneszerző, dalszövegíró

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest,
író, költő

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság,
tanuló

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967) Százd,
író

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Tördelés/irodalom:
Karaffa Gyula

Helytörténet/fotó:
Végh József mkl.

Grafika/képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

hgev@freemail.hu

**Kiadja a rétsági Művelődési Központ
és Könyvtár
Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

Proksza Gyöngyi festménye